

Carlo Goldoni – Kiss Csaba

Házasság Palermóban

Komédia két felvonásban, előjátékkal

Magyarósi Gizella fordítása

„A régiséggyűjtő családja” c.
vígjáték alapján mai színpadra
alkalmazta Kiss Csaba

Előszó

Fordítás közben többször is megjegyeztem magamban, milyen modern szerző Goldoni. Így amikor megláttam a színlapon, hogy „mai színpadra alkalmazta”, nem ijedtem meg. Csak ne legyen stílustalan. Csak nehogy flasztárszöveggel akarja. Klasszikusok esetében továbbá örök kérdés, hogy múzeumba visznek bennünket vagy színházba? Élő műfaj a színház vagy szellemidézés? Mértéktartás, ízlés, arányok.

Ezt a darabot az 1749-es karneváli szezonban mutatták be. A vásári komédiákban gyökerező commedia dell'arte kora lejárt, Goldoni újított. A commedia dell'arte az improvizáció művészete. Szó, zene, tánc, akrobatika szintézise. A szereplők cselekményvázlat alapján rögtönöztek. A kulisszák mögött egy megvilágított helyre kitűzték a darab vázlatát, a felvonásközökben összegyűltek, és a vezető színész instrukciói alapján alakították a jobbra helyzetkomikumra épülő előadást. Egyes figurák maszkban. Bevezetésképpen az egyik színész kiállt a pódiumra vagy az ekhós szekérre, és elmondta a prológust.

Ezzel a nagyjából kétszáz évig élő hagyománnyal szakított Goldoni. Vázlat helyett kész művet, szerzői szöveget adott a színészeknek, levetette velük a maszkot, az idők során kiüresedett figurák helyére élethű karaktereket állított, hogy az ábrázolt alakban a néző ismerjen magára, a barátjára, az ellenségére vagy a szomszédasszonyára, mert meg volt róla győződve, hogy a jellem a komédia igazi forrása, és a színházi élmény erkölcsnevelő hatással van a közönségre. A felvilágosodás évszázadában polgári eszményeket sugallt vagy néha inkább prédikált – amelyekben szerintem hitt is meg nem is.

Kiss Csaba ismeri a szabályokat, és azt is tudja, hogyan szegje meg őket. Tudja, hogy Goldoni reformja miben áll (ez még színházi berkekben sem

általános, a mai napig hajlamosak Goldonit azonosítani a commedia dell'arté-val). Az ő verziója úgy mai, hogy egyet lépett előre, kettőt hátra: rokokó díszletek és jelmezek finoman stilizált keretében állított színpadra egy drámai élethelyzetet, a lélektani realizmus eszközeivel szétszálazta, sokoldalúan értelmezte és a commedia dell'arte máig ható elemeivel fűszerezte. Elhagyott néhány olyan karaktert, amelyekkel a mai néző nem tud mit kezdeni. (Például ki is valójában a lovag vagy a doktor? A férjes asszony udvarlója? A szeretője?) Szerepeket vont össze, emberi kapcsolatokat hangolt át, dramaturgiailag határozottan beleavatkozott a cselekménybe. Ezzel azonban csak a szövegekönyv lett rövidebb, a darab nem: a rendező ugyanis az árnyaltabb jellemábrázolás érdekében jóval többet bízott a színészi játékra. És ebben a szereposztásban a színészek előtt nincsenek határok. Énekelni, táncolni, rögtönözni mesterfokon tudnak. Van prolóógus – esetünkben előjáték –, és maszk is van – olykor napszemüveggként homlokra tolva.

Az alaphelyzet: egy elszegényedett grófi családba bekerül egy gazdag kereskedő (Bodrogi Gyula megfogalmazása szerint „szegény milliomos”) lánya. A pénz világosságánál ki-ki meglátja a nagy lehetőséget: szerelem, új ruha, új régiségek – új élet. Megpróbálják belőle a lehető legtöbb kihozni.

Ez így már másik mű, mégis ugyanaz. Nem múzeumba vittek bennünket, Goldoni szelleme szirénhangokkal kísért, mint az átok. Anyós kontra meny...

A commedia jelentése színmű. A műfajcsoport egészét jelenti. Gondoljunk csak Dante Isteni színjáték-ára, a La Divina Commediára, erre az egyetemes műre. A régiséggyűjtő családja, avagy az anyós és a meny alapján készült Házasság Palermóban tragikomédia. Halálosan komolyan játsszák, és ezen nevetünk. Mindenkinek megvan a maga rögeszméje, vesszőparipája, mániája, baja, és a poénok ettől ülnek. Igen,

vannak poénok. Voltak is, lettek is.

A szerzőtárs-rendező nagyvonalú. Mindegyikünkkel érezteti, hogy miattunk jó a produkció. Mindegyikünk sine qua non.

Hogy pedig mitől modern? Attól, hogy kinek-kinek ma is személyes élmény. Nézzük-nézzük, és magunkra ismerünk. Ahány barátom bejutott az előadásra, mindegyik mást, másvalakit emleget. Azóta, ha tükörbe nézek, én Blaskó Pétert látom.

Magyarósi Gizella

Első felvonás

A játék a színház előterében - nyáron akár kint az utcán - kezdődik rögtönzésekre, személyes beszélgetésekre épülő Előjátékkal, amelyben a szereplők - Colombina, Brighella, Giacinto, Isabella, Anselmo és Doralice - beavatják a nézőket gyöngéd, vagy épp bűnös érzelmeikbe, a család és a nászéjszaka titkaiba - nem mellékesen behordatják velük a töméntelen történelmi kacatot és ódon kelléket, amelyeket Anselmo gróf imént vásárolt.

Tegnap volt az esküvő, felszabadult a hozomány.

Giacinto, az ifjú férj mámorosan énekel, harmonikázik a lépcsőn – egy dallal szeretné ébreszteni nejét. Bent a színpadon a fiatalasszony Doralice nemrég ébredt, átveszi a kintről behallatszó dallamot, énekl, táncolja – (eltolt duett).

A városból érkező Terrazzaniék és a nézők bevonulnak a nappaliba. Isabellának mindössze egy új ruhához való abroncsozatot és egy velencei tükröt sikerült vennie. Anselmo viszont alaposan bevásárolt. Kirakja a holmikat, megtelik velük a hatalmas asztal. Brighella rosszkedvűen nézi: Mennyi pénz! Hirtelen gondol egyet, rozsdás pénzeket, mállott érmét, apró holmit, játékkövet, gombot, csigát, kösöntyűt dobál egy töredezett óntálba, és nagy lendülettel behozza, mint az „Örmény ajándékát” Állítólag „Scennius” is van benne. Anselmo Terrazzani izgatottan veszi kézbe a kelyhet, kiönti a régi érméket egy kupacba. Mindenkit kizavar. Túrja a rozsdás pénzeket, keresgél, válogat közöttük. Colombina az asztalon áll, a rég nem használt poros csillárba dugdossa a vadonatúj gyertyákat. Nézi a ház megszállott urát. Mindenütt gyertyák, fényár. Beköszöntött a gazdagság! Hirtelen felragyog Anselmo arca.

1. jelenet

Anselmo, Brighella, Colombina

ANSELMO Itt van! Megvan!! Eredeti Pescennius. Gyönyörű példány!

- BRIGHELLA *(világít neki a nyolcágú gyertyatartóval)* Mondtam én, uram!
- ANSELMO Idenézz, Brighella, láttál már érmében ilyen szépet?
- BRIGHELLA Gyönyörű. Nemigen értek az érmékhez, de ez valóban szép.
- ANSELMO A Pescennius igazi ritkaság. És mintha csak most verték volna.
- BRIGHELLA Jól látszik az írás is. *(betúzi)*
- ANSELMO Mennyit kér érte?
- BRIGHELLA *(szeme se rebben)* Negyven zecchinót.
- ANSELMO Negyven zecchino?! Az ingyen van!
- COLOMBINA De uram!
- ANSELMO *(az érméket vizsgálgatva)* Gyönyörű fej! Gyönyörű fej!

Isabella áll az ajtóban.

- BRIGHELLA *(súgja)* Kedves felesége!
- ANSELMO Most ne zavarjon senki! *(elővesz a ládikából egy erszényt)* Tessék, Brighella, fizesd ki! És mondd meg az Örménynek, hogy szívesen vennék még! Minden érdekel!
- BRIGHELLA Máris megyek, uram!
- ANSELMO Minden római császár pénze itt fog nekem sorakozni. Egész Európában híres lesz a gyűjteményem.
- BRIGHELLA *(számolja a pénzt)* Ebben az erszényben csak huszonöt arany van.
- ANSELMO Akkor itt a másik. Ez üres! Itt van még egy... Üres! *(kotorászik)* Úgy látszik, szinte minden pénzünket befektettük. De nézz körül, Brighella! Ez lesz Palermo egyik leggazdagabb antik gyűjteménye.

- BRIGHELLA Ha már így megtisztel a bizalmával a méltóságos úr, csak kimondom, hogy jó boltot csinált, mikor a méltóságos fiatalurat Pantalone úr lányával megházasította.
- COLOMBINA Húszezer zecchinóból ez maradt?
- ANSELMO Hogyhogy ez? Nézz körül! Szobrok, műkincsek, képek, érmék!
- COLOMBINA Már megbocsásson, de ennyi pénzt csak úgy kidobni...
- ANSELMO Csak úgy kidobni? Csak úgy kidobni?
- BRIGHELLA *(Colombinának félre)* Észnél vagy?!
- ANSELMO Jegyezd meg, Colombina, hogy ha a jóindulatomra pályázol, ne merd előttem a régiséggyűjtő szenvedélyét ócsárolni.
- COLOMBINA Én ócsárolom? Dehogysis, uram! Ezt a háta mögött beszélnek. Én teljesen egyetértek azzal, hogy egy szép gyűjtemény rangot ad a háznak és a város tekintélyét emeli. *(Félre)* Azt akarja, hogy hízelegjek neki? Hát akkor hízelgek. *(a „félrek” személyes mondatok az előjáték során megismert nézőkhöz)*
- ANSELMO Jól van, elmehetsz. *(Colombina összeszedi a gyertyákat, Anselmóék félrevonulnak)* Brighella, neked megmondom őszintén, mert húséges, jó barátom vagy: kétezer zecchinót félretettem a múzeumom céljára. Valami igazi különlegességet szeretnék, ami csak nálam látható.
- BRIGHELLA Az Örménynek van egy nagyon régi olajmécsese is. Etruszk, azt hiszem!
- ANSELMO Etruszk örökmécses?! Az, amit a halottak mellé tesznek? *(felkiált)* Ez az! Megvan Brighella! Ha sikerül rekonstruálnánk az etruszk halotti kultuszt,

szarkofággal, örökmécsessel, halotti lepelle! És két Pescennius a szemre! Az lenne a csoda! Mondd meg neki, kérlek, hogy hozza el az örökmécsest! Minden érdekel. Siess vissza! (*Brighella kimegy*) És mi minden lehet még a föld alatt! Amiről csak emlékeink vannak! (*visszaül az asztalhoz, az érmei közé, rakosgatja, nézegeti*)

2 jelenet

Isabella, Anselmo, kintről a jelenet végén Doralice, Giacinto

ISABELLA Na végre! Lehet kegyeddel beszélni?

ANSELMO Ha tudná, grófném, micsoda fogást csináltam! Szerettem egy Pescenniusra!

ISABELLA Kegyed azzal a nagy eszével mindig jó fogást csinál.

ANSELMO Miért, talán nem így van?

ISABELLA Hát dehogynem. Szerzett egy színnemes menyet is a házhoz...

ANSELMO No és? Talán rosszul jött a húszezer zecchino?

ISABELLA Hitvány húszezer zecchinóért feláldozta nemességünk fedhetetlen kincsét.

ANSELMO Ugyan már! Nemesnek születünk, nemesek vagyunk. Egy fiatalasszony, aki a pénzével kiségit bennünket a bajból, a múltunkat nem szennyezi be.

ISABELLA Hogy énnekem kalmárlány legyen a menyem! Sohasem fogom magának megbocsátani.

ANSELMO Jól van, ne bosszantson már! Menjen, kérem a dolgára. El akarom rendezni az érméimet.

ISABELLA És az ékszereimet mikor rendeli meg?

ANSELMO (*hirtelen döntés*) Most. Egy szavába kerül.

- ISABELLA *(bizonytalanul)* Az ékszerész kinn vár.
- ANSELMO Mennyit kér?
- ISABELLA Száz zecchinót foglalattal, díszdobozzal együtt.
- ANSELMO Tessék, itt a száz zecchino. Figyelem! A kalmárlány pénze!
- ISABELLA Előttem ne emlegesse!
- ANSELMO Ha fél, hogy bepizkolódik tőle az a nemes keze, inkább hozzá se nyúljon!
- ISABELLA Adja csak, adja ide, ha már így akarta az ördög.
- ANSELMO Bárcsak még egy fiút adott volna az ég!
- ISABELLA Ezt most miért mondja?
- ANSELMO Újabb húszezernyi vérpezsdítés állhatna a házhoz.
- ISABELLA Hitvány lélek! Így megrontotta a pénz? Szégyellem, hogy a felesége vagyok.
- ANSELMO Mennyivel jobban állnánk, ha annak idején kevesebb előkelőséget és több pénzt hoz a házhoz!
- ISABELLA Ez kegyedre éppúgy érvényes! De elég a sopánkodásból. *(óvatosan)* Szükségem van egy új estélyi ruhára.
- ANSELMO Kérem. Csináltasson! Itt van száz zecchino. *(A nő döbbenten áll)*
- ISABELLA *(suttogja)* A háztartáshoz is rengeteg dolog kell.
- ANSELMO Rendben van, tessék. Azzal a százzal, amit adtam, összesen háromszáz zecchino. *(Elővesz egy tömött erszényt. Széles mosollyal)* És itt van még száz a fiatalasszonyra. Intézzé el, kérem, én nem akarok ezzel foglalkozni. Hagyjanak békén, ha egy mód van rá. *(Isabella átveszi a négy erszényt)* De figyelem! A kalmárlány pénze!
- ISABELLA Azért csinálja, hogy mérgesítsen.
- ANSELMO Ha nincs a kalmárlány, megnézhetnénk magunkat.

- ISABELLA Egyvalamit szeretnék kikötni: az én lakosztályomba Doralice nem jöhet be.
- ANSELMO Micsoda? A tulajdon menyé?
- ISABELLA Az, az, a menyem – mert az ördög így akarta. (El)
- ANSELMO *(a nézőkhöz)* Bolond, szegénykém, bolond. Már látom, hogy a szokásos história készülődik. Anyós kontra meny. Belegondolni is rossz. Én az érméimmel foglalkozom, ezek meg felőlem beverhetik egymás fejét. Nem tudok a Pescenniusommal betelni! Micsoda gyönyörűség! *(Kintről felhangzik Giacinto éneke – nappali szerenád harmonikával)*
- DORALICE *(hangja kintről)* Várj meg itt! Egy pillanat! Mindjárt jövök!
- GIACINTO Jaj, szerelmem! Siess! Nagyon várlak! *(csók)*

Anselmo mosolyog. Giacinto énekel.

3 jelenet

Doralice, Anselmo, a jelenet végén Giacinto

Doralice még mindig menyasszonyi ruhában, kissé gyúrötten, ziláltan, fátyolvesztetten belép.

- DORALICE Alázatos szolgája, kedves apósom.
- ANSELMO Isten hozta, kis menyem, isten hozta. *(Doralice ámulva nézi a rengeteg régi holmit, képet, szobrot, fegyvereket. Tegnap itt még nem volt semmi, üresek voltak a falak.)* Mondja csak, ért kegyed a régiségekhez?
- DORALICE Igen, uram, értek.
- ANSELMO Bravó! Nagyon örülök; Talán gyűjti is?

- DORALICE Hogyne, uram: minden ékszerem és minden ruhám régi. Nem középkori, hanem lánykori.
- ANSELMO Bravó! Szellemes! Az édesapja dolga lett volna, hogy mielőtt férjhez adja, divatosan felöltözteti.
- DORALICE Meg is tette volna, ha uraságod nem készpénzben kéri a húszezer zecchinót, és nem ígéri meg, hogy gondja lesz a ruhatáramra.
- ANSELMO Jól van, most hagyjon ezzel, nem érek rá butaságokkal foglalkozni.
- DORALICE Uraságod szerint helyes, hogy még csak egy asszonyruhám sincs? Itt járkálok fel s alá, mint egy hervadt menyasszony?
- ANSELMO Miért nem hozta el a ruháit?
- DORALICE Azért, mert azokat lány koromban hordtam.
- ANSELMO És most, asszony korában talán már nem állnak jól? Szerintem remekül állnak, és szükség esetén ki is lehet engedni.
- DORALICE Uraságodra nézve is szégyen, ha úgy járok, mint lánykoromban.
- ANSELMO *(félre)* Ezt az érmét százért se adnám!
- DORALICE Utóvégre húszezer zecchinót hoztam a házhoz.
- ANSELMO *(félre)* Még hét darab, és együtt a sorozat. *(lapoz az enciklopédiában)*
- DORALICE Azt akarta, hogy szűk családi körben tartsuk meg az esküvőt, jó, egy szót se szóltam. A rokonaimat se hívta meg, azt is lenyeltem.
- ANSELMO *(félre)* Azt a hetet márpedig a föld alól is előkerítem.
- DORALICE De hogy szobafogságban kelljen élnem, mert nincs egy tisztességes ruhám, az mégiscsak sok!

- ANSELMO Jaj, de unalmas már! *(nevet)* Szóljon az anyósának!
Mondja meg neki, mire van szüksége, ez órá tartozik.
- DORALICE Az anyósommal nem akarok ilyesmiről beszélni.
Uraságodat kérem, adjon pénzt egy ruhára, a többit
majd én elintézem.
- ANSELMO Nekem nincs pénzem.
- DORALICE *(mindvégig nyugodtan)* Nincs pénze? És a húszezer
zecchino hová lett?
- ANSELMO Kegyednek nem tartozom számadással.
- DORALICE Nekem nem, a férjemnek igen. Giacinto! *(Átkopog,
majd átkiált a szomszédban várakozó Giacintónak.
Hangjában déli temperamentum: Giacinto!)* A
hozomány az övé is, uraságod nem költheti el csak úgy.
- ANSELMO És ezt ilyen könnyedén, félvállról mondja?
- DORALICE Ahhoz, hogy az ember megmondja a magáét, fölösleges
kiabálnia.
- ANSELMO Aha! Akkor legyen szíves, most menjen ki szépen, mert,
ha kegyed nem is, mindjárt én kezdek el kiabálni.
- GIACINTO *(ziláltan, szerelmesen)* Szóltál, édesem?
- DORALICE Igen, kedves férjem! Nézz rám! Nős ember létedre
neked ehhez egy szavad sincs?
- ANSELMO Menjetez már ki, az isten szerelmére!

4 jelenet

Előbbiek

- GIACINTO Apám! Igaza van a feleségemnek! Egy fiatalasszony nem
járhat így! *(szerelemmel nézi)* Gyönyörű vagy!
- ANSELMO Ó, szegény érméim! Egy másodperc nyugalma sincs az
embernek.

- DORALICE Se egy ruha, egy kalap, ékszer, semmi?
 GIACINTO Igaza van. Egy fiatalasszonnyal nem lehet így bánni.
 ANSELMO Az anyádnak mondd! Négyszáz zecchinót adtam neki.
 GIACINTO Apám a családfő.
 ANSELMO Nem lehet minden gondot az én vállamra tenni!
 DORALICE Azt beszélnek, a húszezer zecchinóból semmi se maradt.
 GIACINTO Semmi? Nem maradt semmi? Mire ment el az a pénz, apám?
 ANSELMO Hát nézz körül!
 DORALICE Hogy nem énrám, az biztos!
 GIACINTO Én se láttam egy fityinget se belőle.
 DORALICE Hogy is van ez, kedves apósom?
 GIACINTO Apám, én nős ember vagyok! Nekem feleségem van, gondoskodnom kell a jövőről.
 ANSELMO *(félre)* Nem bírom tovább. Nem bírom tovább. Szétrobban a fejem. Nem bírom tovább! *(Összeszedi az érméit, beleteszi a pénzes ládába, és elvonul)* Egy perc nyugta nincs az embernek ebben a házban.
 GIACINTO Tessék! Most megbántottuk! Annyira érzékeny szegény. *(indulna apja után, de Doralice elállja az utat)*

5 jelenet

Doralice, Giacinto

- DORALICE Megbántottuk!? És a többihez egy szavad sincs?!
 Giacinto, ez a te pénzed is!
 GIACINTO Szeretlek, Doralice. Olyan boldog vagyok veled.
 Hallgasd meg, ebben a dalban minden benne van!
(játsszani kezdi az új dalt. Mámor, szerelem, boldogság)

- DORALICE No tessék. Szépen feleltél a kérdésre. És a ruhámmal mi lesz?
- GIACINTO Most mit mondjak? Elvették az eszét az érméi.
- DORALICE Az övét igen – de a tiédet nem.
- GIACINTO Mégis mit csináljak?
- DORALICE Adott anyádnak négyszáz zecchinót. Intézd el, hogy abból én is kapjak valamennyit.
- GIACINTO Anyámtól pénzt?! (*nevet*) Nehéz lesz az ő kezéből pénzt kicsikarni.
- DORALICE Ha szépszerével nem megy, próbáld erővel! Férfi vagy!
- GIACINTO Mégiscsak az anyám.
- DORALICE Én meg a feleséged vagyok.
- GIACINTO De jó lenne benneteket békességben látni!
- DORALICE Hát az nehéz lesz.
- GIACINTO Ide figyelj, édesem, szép Doralicém! (*megcsókolja*) Mikor két nő veszekszik, az olyan, mint két nyitott ajtó, csak úgy süvít be rajtuk a szél; ha az egyiket becsukjuk, mindjárt kisebb lesz a huzat.
- DORALICE Én nem veszekszem. Látod, fel sem emeltem a hangomat. Nem is fogom! De az anyád elviselhetetlen. Folyton a nemességével henceg!
- GIACINTO Te meg a hozományoddal.
- DORALICE Az én hozományom valódi.
- GIACINTO Az ő nemessége is. Született Arnolfini lány, a Chaos-Girgentiből származó Chiaramante ágból!
- DORALICE Szóval anyádnak adsz igazat?
- GIACINTO Én mindenkinek az igazát elismerem. A tiédet is, az övét is.
- DORALICE Hát jó, akkor tudod, mit csinállok? A békesség kedvéért, meg hogy ne legyen huzat, visszamegyek az apámhoz.

- GIACINTO Látod, Doralice? Erről beszéltem. A legnagyobb lelki nyugalommal a lehető legrosszabb megoldást választanád.
- DORALICE Mi a rossz abban, ha visszamegyek az apámhoz?
- GIACINTO Az volna rossz, ha elhagynád a férjedet.
- DORALICE Gyere te is.
- GIACINTO Én nem hagyhatom el a szülői házamat.
- DORALICE Inkább maradunk és nyelünk? *(csend, nézi a férjét)* No, nem! Én azt nem várom meg! Megírom az apámnak, hogy elegendem van! *(Ének és tánc – ideg helyett)*
- GIACINTO Jól nézünk ki: lobbanékony anya, makacs feleség. Ellenséges szelek. Csak a hajótörést megússzuk!

Folytatja a mámoros dalt, mennyire szereti Doralicét, milyen boldog vele. Van egy erős szexuális olvasata is (szamár) – hiszen első alkalommal éri ilyen élmény. Elégé anyás fiú, a neve is gödröcskés: Giacinto

6. jelenet

Anselmo, Isabella. Giacinto.

- ANSELMO Brighella még nem jött vissza? Ha megérkezik, azonnal szóljatok! *(leül, kipakolja a gyűjteményét)*

Isabella érkezik vadonatúj ruhában. Gyémánt collier csillog a nyakában. Elvonul előttük. Illatfelhő.

- ISABELLA Milyen?
- GIACINTO *(ámulva, mint kisgyerek korában)* Álomszép. Apám helyében én újra szerelmes lennék anyámba!

ISABELLA Harminc éve nem volt gyémánt a nyakamban. Tetszik, Anselmo?

ANSELMO Muszáj folyton utánam jönniük? Hat szoba van a házban, de mindig, mindenki ott van, ahol én! *(kimegy)*

Isabella a fiához lép. Megsimogatja. Szemében könny.

ISABELLA Szegény fiam, te; te áldozat!

GIACINTO Én áldozat? Ezt hogy érti?

ISABELLA Az apád, az apád megölt.

GIACINTO Az apám? Mit csinált az apám?

ISABELLA Olyan feleséggel adott össze, aki nem méltó hozzád.

GIACINTO Ami a feleségemet illeti, nagyon meg vagyok vele elégedve, teljes szívemből szeretem, és hálát adok érte az égnek.

ISABELLA És a nemességed?

GIACINTO Anyám! A mi nemességünk Doralice hozománya nélkül már meglehetősen gyenge lábon állt.

ISABELLA Ilyesmit többé ne halljak tőled! A mi értékeink nem a pénzben vannak.

GIACINTO Tudom. A múltban.

ISABELLA Nem, fiam. Hanem a tartásunkban. Ezt sose felejtse el!

GIACINTO Szeretnék mondani valamit, anyám.

ISABELLA Hát mondjad.

GIACINTO Úgy gondolom, hogy az az asszony, aki húszezer zecchinót hozott a házhoz, megérdemelne egy ruhát.

ISABELLA Szólok Brighellának, hogy hozassa el otthonról a holmiját.

GIACINTO De ő szeretne egy újat! Egy szépet! Nincs egy ünnepi ruhája, hogy vigyem társaságba?

- ISABELLA Micsoda? Társaságba akarod vinni? Csak lejáratnád velem a családunkat.
- GIACINTO Vagyis ki se mozduljon itthonról?
- ISABELLA Ahogy mondod!
- GIACINTO De mindenki tudja, hogy Doralice a feleségem. A barátai is meg szeretnék látogatni.
- ISABELLA A kalmárlány barátai! Na jól nézünk ki! Ebbe a házba az én tudomásom nélkül senki ne merészeljen bejönni.
- GIACINTO Minden úgy lesz, ahogy anyám akarja. De ő is kapja meg, szegényke, amit kíván. Csináltatni kell neki egy ruhát.
- ISABELLA *(vált)* Csakis miattad, mert téged szeretlek. Milyen gyapjúból legyen? Kecskeszórból vagy nyúlból?
- GIACINTO A mindenségit! Anyám szerint így öltözik egy úri hölgy?
- ISABELLA Hol itt az úri hölgy?
- GIACINTO A feleségem.
- ISABELLA És miből akarsz neki ruhát csináltatni?
- GIACINTO Valami arannyal vagy ezüsstel átszótt divatos kelméből.
- ISABELLA Megőrültél? Megőrültél? Nem lehet így szórni a pénzt.
- GIACINTO Szerintem meg jogos, amit kér.
- ISABELLA Mi ez a követelkezés? Ezt a hangot anyád előtt még sohase használtad. Tessék, mire vezet egy beképzelt, hiú feleség!
- GIACINTO Mégis mit csináljon szegény asszony ebben a házban?
- ISABELLA Egyék, igyék, aludjék, aztán nevelje a gyerekeket, ha eljön az ideje.
- GIACINTO Márpedig így nem fog menni.
- ISABELLA Vagy így, vagy még így sem. *(Hosszú csend)*
- GIACINTO Csináltassa meg neki azt a ruhát, ha szeret.
- ISABELLA Itt van hat zecchino, csináltass neki.

- GIACINTO Hat zecchino? Ezért csináltasson a szobalányának.
- ISABELLA Nem kell úgy rázni a rongyot. Ha jól viseli magát, még adok. *(félre)* A menyemasszony állóvíz, de lassan-lassan terjed; ha nem vetek neki idejében gátat, mindannyian belefulladásunk. De én a házamban nem engedek a fejemre nőni senkit. Azt már nem! *(el)*
- GIACINTO *(veszi a harmonikáját)* Az az igazság, hogy én ruha nélkül is szeretem... De Doralice nem ehhez szokott! Büszke lány! Van tartása! *(nevet)* Én olyan boldog vagyok! *(Leül a fotelbe, játszik. Szamár dal – második strófa)*

7. jelenet

Doralice, Giacinto

Doralice érkezik kifésületlen parókával, száraz virágokkal a kezében.

- DORALICE Adott?
- GIACINTO Ühüm.
- DORALICE Mennyit?
- GIACINTO Hat zecchinót.
- DORALICE *(könny a szemében)* És te milyen ruhára gondoltál?
- GIACINTO Valami szépre, egyszerűre! Egy finom vászon, kis berakással?
- DORALICE Szerintem húszezer zecchino hozomány megérdemel némi selymet.
- GIACINTO Jó, akkor selyem lesz. Gyere ide,. Doralicém! Édesem. *(megöleli, megcsókolja. Doralice kivonja magát)*
- GIACINTO Meglátod, megszeret az anyám.
- DORALICE Kötve hiszem.

- GIACINTO Járj egy kicsit a kedvében!
- DORALICE Annak a bestiának?
- GIACINTO *(döbbenet)* Bestiának nevezed az anyámat?
- DORALICE Igen; mert az. Egy kétszínű, zsugori, ravasz bestia.
- GIACINTO Ha szeretsz, mérsékd magad.
- DORALICE Intézd el, hogy úgy bánjanak velem, ahogy megillet, és türelmes leszek. A végtelenségig.
- GIACINTO Meglesz, ne félj. *(megöleli)* Na... Nem csókolsz meg?
- DORALICE Küldd be a szobalányt, csinálja meg a hajamat.
(csenget) Colombina! *(belenéz a tükörbe)* Istenem, hogy nézek ki! *(Újra csenget. Ledobja a felső szoknyát. Nagyon gusztta, ingerlő jelenség menyasszonyi alsóban. Giacinto megbűvölve nézi)*
- GIACINTO Idefigyelj: Colombinával is légy türelmes. Régi bútordarab; anyám kedvence.
- DORALICE Micsoda? Még a szobalánynak is én keressem a kedvét?
(újra csenget) Küldd csak be, szükségem van rá.
- GIACINTO Küldöm azonnal. *(kimegy)*

8. jelenet

Doralice, Colombina

- DORALICE Hat zecchino! Azt már nem! Hát mit képzelnek!?
Mostantól kezdve mindent a szemükbe mondok! Ami a szívemen, a számon! Csodálkoznak, hogy nem kiabálok.
Szerintem, aki dühbe gurul, nevetségessé válik
(eljátssza különböző dühfokozatokkal) Hat zecchino!
Hát mit képzelnek ezek! *(nevet)*
- COLOMBINA A fiatalúr szólt, hogy úrnőm hívat, de úgy látom, nincs itt.

- DORALICE Én hívattalak.
- COLOMBINA Ó! Már megbocsásson, de az én úrnóm a méltóságos grófné.
- DORALICE Én is úrnő vagyok ebben a házban.
- COLOMBINA De én a grófnét szolgálom.
- DORALICE Gyere, csináld meg a hajamat. *(leül, felteszi a fésületlen parókát)*
- COLOMBINA Nem érek rá.
- DORALICE Miért?
- COLOMBINA Mert az úrnő rám bízott valamit.
- DORALICE Megteszed, amit mondok, vagy elküldetlek.
- COLOMBINA Húsz éve szolgállok ebben a házban.
- DORALICE No és? Mit akar ez jelenteni?
- COLOMBINA Azt akarja jelenteni, hogy nem biztos, hogy csak úgy sikerül elküldetnie.
- DORALICE Te szemtelen!
- COLOMBINA Én szemtelen? Kegyed nem ismer engem.
- DORALICE Miért? Kit kell tisztelnem a nagyságos asszonyban? Hadd tudjam már a kötelességemet.
- COLOMBINA Ugyanolyan kereskedők vagyunk, mint kegyedék.
- DORALICE Kereskedők?
- COLOMBINA Az apám szalagot meg tút árult
- DORALICE Hol?
- COLOMBINA Az utcán.
- DORALICE *(felnevet)* Hah! Mintha a nagykereskedő meg az utcai árus semmiben sem különbözne!
- COLOMBINA Egy kicsivel több a pénze! Ennyi!
- DORALICE Ez már a szemtelenség netovábbja, Colombina.
- COLOMBINA Én vagyok a szemtelen? Én, aki húsz éve szolgállok ebben a házban?

DORALICE Ha nem adod meg nekem a kellő tiszteletet, meglátod, mi lesz.

COLOMBINA Mi lesz? Ugyan mi lesz?

DORALICE *(pofon vágja)* Az lesz, hogy majd kapsz egy pofont.

9. jelenet

Brighella, előbbiek

Belép Brighella. Nem látta a pofot, de érzékeli a feszültséget.

Colombina oldalt áll, az arcát fogja. Doralice lassan összeszedi a szalmavirágokat.

BRIGHELLA Mi az? Mi történt? *(Senki nem felel. Odalép Doralicéhez)* Kegyed az új asszony, a fiatalasszony, ha nem tévedek! Giacinto úrfi neje. Én Brighella vagyok, a gróf úr barátja. Meg a méltóságos grófnée. Meg a fiatalúré... *(Colombina felé)* Mindenkié.

DORALICE Örvendek. *(kezet nyújt és megy. Néhány virág leesik, Brighella gálánsan felveszi. Utána nyújtja.)*

BRIGHELLA Fura kis nő! Jó erős a kézfogása. *(nézi Colombinát)*
Téged meg mi lelt?

COLOMBINA Hát nem pofon vágott? Most, az imént! Pofon vág, és mondja, hogy kapsz egy pofont? Csak úgy, hidegvérrel, minden harag nélkül?

BRIGHELLA Colombina! Akarod, hogy megleckéztessük őket? Az egész nemesi társaságot! Van egy tervem. Egy óriási ötlet! *(előveszi a táskájából az Örmény gönceit)*

COLOMBINA Mindig ezt mondd, aztán folyton törleszkedsz hozzájuk! Láttam, hogy meresztetted rá is a szemedet!

BRIGHELLA Csendesebben! Bejöhetnek. *(megöleli)*

COLOMBINA *(a kéthegyű fodrászvillával)* Vigyázz, Brighella! Velem ne játssz! Én palermói lány vagyok! *(összeszedi a parókát)* Az átkozott! De megmutatom én neki! Esküszöm az égre, hogy megbosszulom! *(hirtelen váltás)* Megmondom az úrnőnek! Majd ő előveszi! *(Az ajtóban Anselmóba ütközik)*

ANSELMO Lassabban, kérem! Mindenki hogy fel van bolydulva! Mi történik itt?

10. jelenet

Anselmo, Brighella

BRIGHELLA Jó hírem van, uram! Az Örménynek egy csomó régi etruszk tárgya van. Ezt küldte mutatóba, egy szarkofág füle. Ó bronzból.

ANSELMO *(nézi, forgatja, dörzsölgeti)* Hihetetlen! Egy szarkofág fogantyúja! Második század Krisztus előtt! *(nézi a könyvben)* És megvan a szarkofág is?

BRIGHELLA Az alsó részét mutatta. És van egy régi halotti leple is

ANSELMO Ne mondd! Egy valódi, antik lepel?

BRIGHELLA A palermói lepel, uram!

ANSELMO Látni akarom! Azonnal menjünk oda! *(kikiált)* Colombina! A kabátomat!

BRIGHELLA Nem lehet, uram! Az Örmény öreg, zárkózott ember. Senkit nem fogad!

ANSELMO Akkor kérd meg, hogy jöjjön ide! Siess! Hozza el a leplet és mindent, ami érdekelhet. Örökmécses, sírszobor, halotti jegygyűrű...

BRIGHELLA Azt üzente, hogy még ma délután felkeresi kegyedet.

- ANSELMO Igazán? Akkor gyorsan, Brighella! Csináljunk rendet. *(kapkod)* Az érmeket a tartóba, szobrokat a helyükre, a fegyvereket, címereket ide. Óh! Hogy soha nincs egy csepp nyugalom rendesen osztályozni, elhelyezni őket! *(szaladgál, ide-oda kapkod, Brighella segíteni próbál.)*
Mit mondott, mikor jön?
- BRIGHELLA Hamarosan, azt mondta!

11. jelenet

Isabella, Colombina, előbbiek.

- ISABELLA *(indulattal be)* Ó, az a hitvány, pökhendi, arcátlan teremtés! Ezért megfizet! Esküszöm az égre, hogy megfizet.
- ANSELMO Miért? Mi történt?
- ISABELLA Pofon vágta a szobalányomat!
- ANSELMO Ki? Miért? Hogyan?
- ISABELLA Meséld el, Colombina, hogy történt. Semmit ki ne hagyj!
- COLOMBINA Azt mondta, hogy mostantól kezdve ő a ház úrnője,
- ISABELLA És megpofozta! Micsoda megátalkodott természete van ennek a lánynak! A fiamat kifordította magából. A szobalányt veri! Követelőzik, kiabál! Mi lesz ebből, Anselmo?
- ANSELMO Lehet, hogy véletlen volt. Egy rossz kézmozdulat...
- COLOMBINA Véletlen? Még most is látszik a helye. Tessék, nézze meg!
- ANSELMO Hát igen, piros. Egy kicsit. *(keresgél)* Nem látták véletlenül a lupémat? Itt hagytam az asztal szélén. Egy lencse sárgaréz foglalatban.
- ISABELLA Hallatlan! Magát most a lupéja érdekli. Brighella úr!

- BRIGHELLA Parancsoljon, asszonyom.
- ISABELLA Szükségem van a segítségére. Ha uraságod igaz barátom, most megmutathatja.
- BRIGHELLA Tessék, kérem. Rendelkezzék velem.
- ISABELLA Doralice, aki szerencsétlenségemre a fiam felesége, csúnyán megsértett. A férjemnek hiába mondom, ő csak a hóbotjával törődik. A fiam rám se hederít, mert fülig szerelmes a feleségébe. Uraságodnak kell elégtételt szereznie nekünk.
- COLOMBINA Húsz éve szolgállok ennél a háznál, de ilyent még nem értem!
- BRIGHELLA Kérem, méltóságos asszonyom, előfordul az ilyesmi. Ne vegye úgy a szívére.
- ISABELLA Hogyhogy? Nyeljek le egy ilyen sértést? Uraságod ezt tanácsolja? Ha nem akarja vállalni, hogy elégtételt szerez nekem és ennek a szegény lánynak, akkor nem is tartóztatom tovább!
- BRIGHELLA Bocsánat, félreértett! (*félre*) Muszáj lesz mellé állni.
- ISABELLA Pofon vágja a szobalányomat!
- BRIGHELLA Mondja el, kérem, hogy történt.
- COLOMBINA A póthaját akarta befésültetni velem. Azt mondtam, hogy pillanatnyilag nem érek rá, mert asszonyom megbízott valamivel. Mire ő, hogy ebben a házban a méltóságos asszony már nem számít!
- ISABELLA Hallatlan!
- BRIGHELLA Áhá. Értem! Szóval ez volt a sértés!
- COLOMBINA Meg, hogy asszonyom itt már nem parancsol, mert öreg...
- ISABELLA Micsoda?! Ilyent nem mondott!

- COLOMBINA De igen, így mondta! Szóról szóra! Én az asszonyom védelmére keltem, erre adott egy pofont. És azt mondta, hogy asszonyom nem számít, mert öreg!
- ISABELLA Nem mondta!
- COLOMBINA Esküszöm, hogy mondta!
- ISABELLA Nem mondhatta!
- COLOMBINA De mondta, isten bizony! Azt mondta, hogy öreg...
- ISABELLA Elhallgass, vagy kapsz egyet!
- COLOMBINA Száradjon le az orrom, ha nem igaz!
- ISABELLA Takarodj ki innen!

Csengetnek a kapun.

- ANSELMO Valaki csengetett.
- ISABELLA Nem várunk senkit. Tudtommal.
- COLOMBINA Megnézzem?
- ANSELMO *(felkiált)* Ez ő lesz! Az Örmény!
- ISABELLA Kicsoda?
- ANSELMO *(Colombinának)* Menj, hozd a parókámat!
(Brighellának) Segítsd rám a kabátot! *(kikiált)* Máris jövök! Nyitom! Istenem, megjött! *(megigazítja a ruháját, kapkodva rendet rak az asztalon.)* Óh, ez a lány, mint a csiga! *(észreveszi a parókáját egy római büsztön)* Itt van! Megyek, beengedem! *(felteszi a parókát, kiszalad)*
- ISABELLA Úgy látszik, mindenki megbolondult!
- COLOMBINA Nem találok sehol!
- ISABELLA A fején van, te kígyó! *(Brighellának)* Csalódtam magában! *(sértetten ki)*

12. jelenet

Colombina, Brighella

COLOMBINA Elég! Mindenki belém törli a lábát. Ide jutottam húsz év hűség és szorgalom után.

BRIGHELLA Colombina! Hallgass rám! A gazdának eszét vette ez a rengeteg ósdi kacat! Miért ne húznánk mi is hasznot belőle!?

COLOMBINA Hogyan?

BRIGHELLA Adjuk el neki a palermói leplet!

COLOMBINA Mit?

BRIGHELLA Ugyanolyan, mint a torinói, csak régebbi! Itt van nálam! Ne kérdezz semmit! Vedd fel ezt a ruhát, tedd fel a szakállt. Úgy foglak bemutatni, mint Örmény régiségkereskedőt...

COLOMBINA De hát az Örmény itt van! Épp most engedi be az uram.

BRIGHELLA Ugyan már! Az Örmény nem létezik. Siess, öltözz gyorsan!

COLOMBINA De hát a gróf úr megismer engem!

BRIGHELLA Mélyítsd le hangod, mint egy öregember, hajolj meg, görnyedj, a kezedet dugd el. Ha ügyes vagy, nem fog fölismerni! Csak rajtad múlik.

COLOMBINA Egy szót sem tudok örményül!

BRIGHELLA Ó sem. Majd én fordítok! Csak a szóvégekre ügyelj: ira, ara, iza, aza. Mintha krákognál!

COLOMBINA (*kipróbálja*) Nezira, vezira, penzara... Jól mondom?

BRIGHELLA Nagyon jól. Menj, siess! Kétszer csengetek, akkor gyere be! Addig ne mozdulj!

COLOMBINA Bizdira rámiza! (*nevetve el*)

BRIGHELLA Én pedig megnyugtatom a grófnét. Vagy inkább a fiatalasszonyt? *(Feldob egy pénzt)* A grófné nyert. *(el)*

13. jelenet

Anselmo, Pantalone

Érkezik csalódottan Anselmo. Leveszi a parókáját. Nyomában Pantalone, Doralice apja lép be nagyon szerényen, szabódva, kalapja a kezében.

PANTALONE Igazán röstellem, hogy már az esküvő másnapján önökre török...

ANSELMO Dehogysis! Egyáltalán nem zavar, Pantalone úr! Biztosan a kedves lánya után érdeklődik...

PANTALONE *(a nézőkhöz)* Jó napot kívánok. Remélem nem zavarok. Maradjanak csak ülve!

ANSELMO Fáradjon beljebb! Éppen várok valakit, ezért ez a nagy felfordulás.

PANTALONE *(körülnéz)* Látom szépen berendezkedtek, gróf úr!

ANSELMO Mindenkinek megvan a maga szórakozása. Kinek az üzlet, kinek a szerelem, nekem a múlt. Az antikvítás. Jöjjön, nézze meg az érméimet! Van egy valódi Pescenniusom!

PANTALONE Bocsásson meg, de engem most a lányom ügye jobban érdekel.

ANSELMO Uraságod lánya jól van, boldogok, szeretik egymást, nem lát hiányt semmiben.

PANTALONE Ezt a levelet az imént kaptam tőle. *(súgja)* Azt írja, hogy nincs egy ruhája sem, amiben kiléphetne a házból.

- ANSELMO Nézze, barátom, ezek női dolgok, én nem akarok beleavatkozni.
- PANTALONE De erről mindenképpen beszélni kell!
- ANSELMO Forduljon a feleségemhez, ez az ő dolga, engem ilyesmivel ne gyötörjenek.
- PANTALONE Gróf úr! Elvárom, hogy méltó körülményeket biztosítsanak a lányomnak.
- ANSELMO Igenis, megértettem. A feleségemmel szeretne beszélni. Máris szólok neki!
- PANTALONE Nem! Először a lányommal akarok.
- ANSELMO Máris hívom. Bocsásson meg, de várok valakit. Egy roppant fontos ügyben. Tiszteletem, Pantalone úr. *(El)*

14. jelenet

Pantalone, Doralice, a jelenet végén Örmény=Colombina

- PANTALONE Különös! Oda se figyel rám? Vajon mi történhetett?
(forgatja a levelet)
- DORALICE *(belép)* Örülök, hogy meglátogatott, kedves apám.
- PANTALONE Tudod, mennyi a dolgom. Meg aztán, nem is akarom zavarni a fiatalokat.
- DORALICE Nagyon kérem, ne tréfáljon! Amióta felébredtem, nem volt egy nyugodt percem.
- PANTALONE A férjed jól bánik veled?
- DORALICE Rá egy szavam sincs. Jó ember, nagyon szeret. A világért se bántana.
- PANTALONE És akkor mit akarsz? Ez a lényeg!
- DORALICE Az anyósom viszont egy fúria.
- PANTALONE Légy türelmes hozzá, Doralice. Járj a kedvében. Idővel majd megszeret.

- DORALICE Itt mindenki költekezik, öltözködik, éli világát, csak én nem.
- PANTALONE Előbb-utóbb eljön a te időd is. Új vagy még itt a háznál.
- DORALICE Még a szobalány is lekezel, és nem fogad szót.
- PANTALONE Régóta szolgál náluk, nagyobb a tekintélye!
- DORALICE Én viszont pofon vágtam.
- PANTALONE Pofon vágta?
- DORALICE Csak úgy csattant.
- PANTALONE És ezzel dicsekszel nekem? Második napja vagy itt, rögtön verekedni kezdesz, és még elvárnád, hogy szeressenek? Jusson eszedbe, ki vagy! Légy alázatos, légy türelmes, légy jó, és akkor majd téged is tisztelni fognak.
- DORALICE Köszönöm a szíves leckét, apámuram.
- PANTALONE Az anyósod nagyon dühös lehet, és igaza van.
- DORALICE És én most mit csináljak?
- PANTALONE Odamész hozzá és bocsánatot kérsz.
- DORALICE A bocsánatkérés nem illik hozzám.
- PANTALONE Nem illik hozzád? Miért, mi vagy te? Ki vagy te? Valami hercegkisasszony? Egy nyomorult féreg! Vedd már észre, hogy nincs igazad!
- DORALICE Ne mérgelődjék, apám. (*vált*) Rendben van, bocsánatot kérek. De mindenképpen kell nekem egy új ruha.
- PANTALONE Azok után, amit csináltál, nem követelőzhetsz.
- DORALICE Szóval nem kapom meg? Nem mehetek sehová? Átkozott legyen a perc, amikor betettem a lábam ebbe a házba.
- PANTALONE No, kislányom!
- DORALICE Rosszabbul bánnak velem, mint egy szolgálival.

- PANTALONE Jól van, no, gyere ide. Tessék, itt van száz zecchino, költsd, amire akarod; de aztán többé ne halljak panaszt!
- DORALICE Köszönöm, papa, köszönöm. Legyen nyugodt, nem okozok több fejfájást. Egyvalamit kérhetek még? Aztán nem zaklatom többé semmivel.
- PANTALONE Mit szeretnél, no? Mit szeretnél?
- DORALICE Azt az órát. A zenélő órát. Apámuramnak úgylis van még egy.
- PANTALONE Kettő. Egy bécsi meg egy svájci.
- DORALICE Hadd, hallgassam meg!
- PANTALONE Tessék. *(Félre)* Ez az egy szem lányom van. *(Odaadja a zenélő óráját)* De még egyszer mondom, térj észre, és kedveltesd meg magad.
- DORALICE Úgy lesz, ne aggódjon. Majd meglátja, milyen szépen viselkedem. *(hallgatja az órát, Pantalone szeme könnybe lábad)*
- PANTALONE Kedves kislányom, vigasztald meg egy kicsit apádat. Senkim sincs a világon, csak te. Teérted küszködtem, teérted dolgoztam. Te vagy minden örömöm. Ha tudom, hogy jól vagy, alig férek a bőrömbe, ha meg veszekedést, civódást hallok, majd megszakad a szívem, a halál vize is kiver, és sírok, mint egy gyerek.

Puszi. Doralice elkíséri az ajtóig. Pantalone elmegy.

- DORALICE Szegény papa nagyon jó ember. Nem olyan, mint ezek a vadállatok itt. Ha nem volna ez az aranyos férjem, Giacintino, egy percig sem maradnék ebben a házban. *(kis szünet)* Jó, legyen meg a papa akarata. Kibékülök

Colombinával, aztán majd meglátjuk. Tőle bocsánatot kérek, de anyósomtól nem! Őt nem pofoztam meg.

Megrázza a csengőt. Vár. Próbálja a bocsánatkérést.

DORALICE Kedves Colombina, kérlek szépen... Nem, ez túl sok! Mégiscsak ő kezdte! „Colombina, beszélni szeretnék veled. Foglalj helyet, kérlek...” Áh, sokkal rövidebben. Két mondat és kész! (*hallgatózik, vár*) Tessék, a füle botját sem mozgatja! (*erőteljesen megrázza a csengőt. Kétszer*) Ezt csak meghallja! No, lássuk egyszerűen. A lényegét: „Colombina... Nagyon sajnálom, ami történt! Nem volt szándékos...”

Háta mögött belép az Örmény. Doralice megfordul, felsikolt. Alsószoknyában, szanaszét meredő hajjal áll a kaukázusi népi turbánba, szőrös kaftánba burkolt idegen férfi előtt.

DORALICE Maga kicsoda? Hogy került ide? (*Maga elé rántja az asztalterítőt, dől a kacat. Sikít*) Anselmo úr! Gróf úr! (*kiszalad*) Jöjjenek! Egy idegen van a házban! (*Kiabálás, szaladgálás kintről*)

15. jelenet

Anselmo, Örmény=Colombina, Brighella

ÖRMÉNY Már csak ez hiányzott! Hogy az egész ház ide csődüljön! Brighella meg sehol! A fene az ostoba fejemet! Hogy miért kell mindenbe belemásznom!

ANSELMO (*belép, észreveszi*) Ezt a megtiszteltetést! Isten hozta!

- ÖRMÉNY *(félre)* No, tessék! Erre most mit mondjak? *(megfordul, nézik egymást.)*
- ANSELMO *(meghajlik)* Nagyon örülök, hogy szerény házámban üdvözölhetem!
- ÖRMÉNY *(mormog, krákog)* Alazira szolgara nagyiza urara.
- ANSELMO Hát igen! Sajnos nem értem. Mindjárt szólok a barátomnak. Brighella... hiszen ismeri! Egy pillanat, momentito! *(csenget és kikiált)* Colombina! Kerítsd elő Brighellát! *(körülnéz)* Istenem, de kellemetlen. Nagyon vártuk... igen...
- ÖRMÉNY Biza, biza... Nem ertara.
- ANSELMO Megbocsájt egy pillanatra. *(meghajol)* Egy szekundum és jövök! *(kiszalad)* Brighella!
- ÖRMÉNY Az az átkozott meg sehol! Most aztán csevegetünk madárnyelven! A legszívesebben felpofoznám magam! Na, megállj, Brighella, kerülj csak a szemem elé!
- BRIGHELLA *(a másik oldalról beszalad)* Itt vagyok, uram! Szólított?! *(meglátja az Örményt)* Te meg hogy kerülsz ide?
- ÖRMÉNY Van pofád ezt kérdezni!
- BRIGHELLA Azt mondtam, várd meg, amíg kétszer csengetek!
- ÖRMÉNY A másodikra jöttem! Te meg hol voltál? Sehol! Biztos a kis grófnénál felejtetted magad
- ANSELMO *(a másik oldalról)* Hol az ördögbe mászkálsz! Az egész házat bejártam utánad!
- BRIGHELLA A méltóságos grófnét próbáltam kiengesztelni, uram! Kedves feleségét!
- ANSELMO Jó, jó... majd elmondod. Mutass be az úrnak, kérlek!
- BRIGHELLA Gróf úr, az úr itt Merdzsumukián Kárnik, az örmény antikvítás doyenje. *(az Örmény felé)* Ezira uraza: conte Anselmo Terrazzani.

ANSELMO Örvendek!

16. jelenet

Giacinto, előbbiek

GIACINTO *(érkezik kétségbeesetten)* Jaj apám, nagy baj van!
Anyám bezárkózott a szobájába. Nem jön ki, amíg
Doralice bocsánatot nem kér tőle!... Jöjjön, nagyon
kérem!

ANSELMO Na még ez is! *(az Örmény felé)* A fiam: Giacinto
Terrazzani... az úr pedig... Dzsurmikmuk Márián, a
palermói lepel birtokosa!

GIACINTO Örvendek, nagyon megtisztelő! *(apjához)* Jöjjön,
beszéljen vele... annyira meg van sértődve!

ANSELMO *(mosolyogva)* Mondd meg neki, kérlek, hogy mindjárt
jövök. *(kikíséri)* Hagyjon már élni, ha kérhetem!
(visszafordul az Örmény felé) A család... famiglia...
pardon! Szóval, hol is tartottunk? Hogy szívből
üdvözlöm, és köszönöm, hogy eljött. *(meghajolnak
egymás felé)* Kérdezd meg, mi szépet hozott?

BRIGHELLA Mizara hoza holmiza?

ÖRMÉNY *(elővesz a kaftán zsebéből egy régi kendőbe göngyölt
tárgyat)* Olajara lampiza an-tikara. *(kibontja)*

ANSELMO Istenem, de gyönyörű! Mennyire egyszerű, tiszta forma!
Mint egy mai olajozó! Látod, Brighella, az egyszerű
formák nem vesznek el, minden század használja... újra
meg újra! *(az Örmény felé)* Mennyit kér érte?
Harmincöt-negyvenre taksálom...

BRIGHELLA Anselmo kerdara azára miza?

ÖRMÉNY Haromira szazara.

- BRIGHELLA *(Anselmóhoz)* Ötvenet kér érte, uram.
- ANSELMO Próbáld meg negyvenért! Mást is veszek majd tőle.
- ÖRMÉNY Haromira szazara!
- ANSELMO Mit mond?
- BRIGHELLA Ötven. Ez az utolsó ára, uram.
- ÖRMÉNY Nemoda! Haromira szazara *(mutatja)*
- ANSELMO Micsoda?!
- BRIGHELLA Félreértés uram!
- ANSELMO Negyvenötöt adok érte...
- ÖRMÉNY Haromira szazara!!!
- BRIGHELLA *(félre Colombinának)* Megvesztél!
- ANSELMO Én úgy értem, hogy háromszázat kér, Brighella! Ez képtelenség! Annyit nem tudok adni érte...
- ÖRMÉNY *(visszaveszi az olajlámpást)*
- ANSELMO Ötven is sok! De annyit még talán... hadd nézzem meg még egyszer! *(lupéval nézi, forgatja)* Meggyújthatom?
- ÖRMÉNY Biza.
- BRIGHELLA Azt jelenti: igen.

Anselmo meggyújtja a lámpát. Kis imbolygó láng az olajozó végén.

- GIACINTO *(jön, tragikusan)* Doralice is bezárkózott! Nem felel... hiába szólítom!
- ANSELMO Béküljete ki, és kész! Ennyit civódni friss házasokként!
- GIACINTO Colombina meg eltűnt. Azt hiszem megszökött! A ruhája maradt csak a széken. Apám, ha nem akar tragédiát, nagyon kérem, jöjjön, beszéljen velük...
- BRIGHELLA Addig én megalkuszom az Örménnyel!
- ANSELMO Egy pillanat és jövök. *(az ajtóból)* Hatvanat is adok érte! Mondd meg! *(kimennek)*

- BRIGHELLA Elment az eszed! Háromszázat ezért az olajozóért!
- ÖRMÉNY Ennyi az ára! Olcsóbban nem adom.
- BRIGHELLA Add oda hatvanért!
- ÖRMÉNY Nem adom!
- BRIGELLA Velem ne játssz, Colombina! Mert megjáród!
- ÖRMÉNY Azt próbáld meg! *(kezében az örmény görbe tőre)* Én palermói lány vagyok! Ne felejtsd el!
- BRIGHELLA Legyen eszed! Ez csak a beetetés! Ötvenért eladjuk a mécses, ezerötszázért a palermói leplet. És itt hagyjuk ezt az egész bolondokházát. Érted már! Colombina! *(megsimogatja az arcát, ami így szakállasan eléggé bizarr látvány)*
- ANSELMO *(érkezik)* Majd kijön, ha megéhezik. *(Brighellához)* Nos, rendben van? Mennyi az utolsó ár?
- BRIGHELLA Ötvenet kér az olajmécsesért, uram.
- ANSELMO Pompás! Akkor megegyeztünk. *(nyújtja a kezét)*
- ÖRMÉNY Haromira szazara. *(mutatja)*
- BRIGHELLA *(félre)* A torkodat vágom el, te átkozott!
- ÖRMÉNY *(elcsomagolja a mécses)*
- ANSELMO *(rosszullét környékezi)* Ne tegye el! Százat adok érte... vagy mondjon egy árat. Háromszázat nem ér... legyen százhusz! Jaj, vizet... ne menjen el! *(megkapaszkodik az asztalban)* Vizez! *(csenget)* Colombina! Vizez!
- BRIGHELLA *(kiszalad)* Vizez! Hozzanak vizet! A gróf úr rosszul van!

Az Örmény elindul kifelé.

- ANSELMO Ne menjen! Murdzsik úr! Várjon! Százötven... hallja! Jaj, a szívem... vizet... *(lehanyatlik a székre.)* Száznolcvan... utoljára. *(A visszatérő Brighellához)*

Siess utána! Hívd vissza! Kétszázat adok... és a leplet is hozzá! Megegyezünk! No, menj már! (*szédeleg*) Vízet... istenem! Vízet!

17. jelenet

Anselmo, Doralice, Giacinto

Doralice áll az ajtóban egy pohár vízzel.

DORALICE Ebben a házban nagyon rosszul szoktatták a személyzetet; de majd én megreformálom.

ANSELMO (*iszik*) Köszönöm.

GIACINTO Beszéljen vele, apám! Kérem! (*Doralicéhez*) Hallgasd meg őt, édesem! Ne heveskedj!

DORALICE Én? Az én hangomat alig hallani.

GIACINTO (*Anselmóhoz*) Kérem, apám!

ANSELMO (*visszaadja a poharat*) Köszönöm, kedves menyem. Bocsánat, hogy bátorkodom megkérdezni, mit történt kegyed és az anyósa szobalánya között?

DORALICE Adtam neki egy pofont. No és aztán? Ha az ő szobalánya, akkor az enyém is. Most csak pofon vágtam, de legközelebb beverem a fejét.

GIACINTO Ezt nem mondod komolyan?

DORALICE Miért?

ANSELMO Isabella grófné nagyon megsértődött.

DORALICE Sajnálom.

ANSELMO Jó volna helyrehozni a dolgot, mielőtt elmérgesedne.

DORALICE Én már el is felejtettem.

ANSELMO Elhiszem, hogy kegyed már elfelejtette. A grófné viszont nem.

DORALICE No és mit kívánnak tőlem?

ANSELMO Találjuk ki, hogyan lehetne rendbe tenni az ügyet.

DORALICE Mi sem egyszerűbb: el kell küldeni a szobalányt.

ANSELMO Azzal épp a sértett felet sújtjuk.

GIACINTO Doralice! Annyira szeretném, ha kibékülnétek anyámmal!

DORALICE Én nem bántottam meg őt.

ANSELMO Nézze! Az feleségem nagyon büszke asszony.

DORALICE Én is az vagyok.

GIACINTO Igen, igen! Túlságosan is.

ANSELMO Szeretném, ha kibékülnének. Az én kedvemért!

DORALICE És hogyan akarja ezt a szép tervet véghez vinni? Remélem, nem azt fogja tanácsolni, hogy kérjek bocsánatot.

GIACINTO Végül is te bántottad meg édesem, gyönyörűségem!

DORALICE Nem hinném, hogy nekem kéne bocsánatot kérni.

GIACINTO Valahogy mégiscsak rendbe kell hozzuk ezt a dolgot. Nem élhetünk így! Apa, mondj valamit. Kérlek!

ANSELMO Legyen úgy, hogy én behívom a feleségemet, és mintegy véletlenül itt találja kegyedet.

GIACINTO Anyám a kedvemért meg fog bocsájtani!

DORALICE Nekem? Miért?

ANSELMO Ne kezdjük előlről! Csak annyit tegyen meg, kedves Doralice, hogy illendően és előre köszön az anyósának.

DORALICE Előre köszönjek? Miért?

ANSELMO Mert az anyósa.

DORALICE Én meg a menyé vagyok!

GIACINTO Akkor azért, mert idősebb, mint te.

DORALICE Az más. Megteszem.

GIACINTO Megyek, szólok neki.

DORALICE *(félre)* Ha meglátom, felforr a vérem. *(leül háttal a nagy fotelbe)*

ANSELMO *(magában)* Lehet, hogy az olajmécsest hagyni kéne, inkább a leplet megszerezni. A palermói lepel. Abból egy van a világon. Micsoda szenzáció lenne! A Terrazzani gyűjtemény ékköve. *(előveszi a ládikát)* Van még ezerhatszáz zecchinóm, szükség esetén talán Pantalonétól is kérhetek. Csak a béke helyreállna már!

18. jelenet

Isabella, Giacinto, előbbiek

ISABELLA Hívatott, kérem?

ANSELMO *(félrevonja)* Méltóságos grófné, szabad egy szóra! Doralice asszony megbánta a tettét. Hajlandó bocsánatot kérni, de kegyed legyen olyan bölcs, hogy eltekint ettől. Érje be a szándékkal!

ISABELLA Miféle szándékkal? Bocsánatot kér vagy sem?!

GIACINTO Anyám, a boldogságunkra kérem! Fogadja el ezt elégtételnek és elégedjék meg azzal, hogy Doralice előre köszön.

ISABELLA Előre köszön... és? Semmi más?

ANSELMO Isabella, esküszöm, többet egy garast sem kap tőlem, ha nem fogadja ezt el.

ISABELLA Jól van. Essünk túl rajta. *(félre)* Mindig csak a pénz!

GIACINTO Anyám! Itt van a kedves menyé. Egy pillanat. *(Halkan a fotelban ülő Dolaricénak)* Kegyeden a sor, édesem. Ahogy megbeszéltük.

DORALICE *(feláll, megfordul, Isabella grófné szemébe)*
 Asszonyom, a korára való tekintettel köszöntöm
 kegyedet.

ISABELLA *(Szó nélkül kimegy)*

ANSELMO Ezt szépen elintéztük. *(Felkapja érmés edényét. El.)*

19. jelenet

Doralice, Giacinto, a jelenet végén Anselmo

GIACINTO Micsoda csapás! Micsoda nagy csapás!

DORALICE Miért nekem monddod? Én nem bántottam senkit.

GIACINTO Jaj, Doralice, ha szeretnél, nem így viselkednél.

DORALICE Nem értem, mi kifogásod van ellenem?

GIACINTO Vérig sértetted az anyámat.

DORALICE Azt kérted, hogy előre köszönjek neki. Megtettem.

GIACINTO És közben halálosan megsértetted.

DORALICE Én megsértettem? Mivel?

GIACINTO Azt mondtad, hogy öreg.

DORALICE Ó, ó! Nevetnem kell. Mi ebben a sértés? Talán fiatal?

GIACINTO Nem éppen csitri, de azért még nem öreg.

DORALICE Hiszen az anyád. Maholnap unokája lesz... ha lesz!

GIACINTO Ha egyszer te is annyi idős leszel, mit fogsz szólni, ha
 öregasszonynak titulálnak?

DORALICE Megmondom, ha annyi idős leszek. Azt mégse
 mondhatom az anyósomnak, hogy fiatal, még azt hinné,
 csúfolódom vele.

GIACINTO Minek kell a korát egyáltalán emlegetni? Ez a
 legutálatosabb témája a nőknek. Harmincéves korotokig
 három-négy évet tagadtok le, harminc fölött meg már
 tízesével, tucatjával. Te most huszonhárom vagy, ugye?

- DORALICE Huszonhat!
- GIACINTO Fogadni mernék, hogy tíz év múlva huszonnégyszáz leszel.
- DORALICE Ha oda akarsz kilyukadni, hogy az anyád fiatalabb, mint én, csak tessék.
- GIACINTO Doralice! Szeretném, ha figyelembe vennéd, hogy ő az anyám, és egy kicsit több tisztelettel bánnál vele.
- DORALICE Jó; majd cirógatni fogom, sőt még egy furlanettát is eljárok neki.
- GIACINTO Látom, neked hiába beszélek.
- DORALICE Egy férfi már rég a sarkára állt volna. De egy magadfajta gyerek, már megbocsáss...
- GIACINTO Ezt hogy érted?
- DORALICE Egy férfi, akinek már benőtt a feje lágya, nem hagyta volna, hogy az apja és az anyja húszezer zecchinót csak úgy elverjen, és még egy ruhát se csináltasson a feleségének. *(háttal fordít, kimegy)*

Lassan beesteledett. Giacinto elfújja a gyertyákat. Impro szöveg, hogy ez már teljesen reménytelen, itt már mindennek vége, ebből soha béke nem lesz, nincs tovább. Nincs ezen már mit nézni. Ők is jártak színházba, amíg megtehették, de ilyen szomorú történetet még ott sem adnak, ez nem szórakozás, hanem halottasház, sírkamra. Akinek jobb dolga van, nyugodtan haza mehet, nincs mire várni, ő maga Giacinto is ezt ajánlja, olyan szép az este, egy étterem, pohár bor, minek nézni mások boldogtalanságát. Az embernek sírnia van kedve – előveszi a harmonikáját, megkeresi a legszomorúbb hangot stb.

- ANSELMO *(hálóingben bejön)* Van itt pár zecchino, tessék.
(leszámolja) Négy! Ebből már kitelik egy szerényebb

ruha, gondolom. (*elfújja a falikarokat*)
 Takarékoskodjunk... Jó éjt!

GIACINTO A nézőket is elküldtem, papa...

ANSELMO Jól tetted. Nincs ezen mit nézni. Te hol alszol?

GIACINTO Itt a fotelben.

ANSELMO Én a kanapén. No, aludj jól! (*ügyetlen barack a fejére*)

GIACINTO Jó éjt, papa. (*harmonikázni kezd, énekel*)

Második felvonás

1. jelenet

Giacinto, Doralice

Reggel.

Giacinto szomorúan énekel a fotelban. Jön Doralice. Nézi. Duett.

DORALICE Itt aludtál?

GIACINTO Meglesz a ruha. Apám adott pénzt. (*mutatja a tíz zecchinót*)

DORALICE Nem szorulok rá. Boldogulok egyedül is, megvan rá a pénzem, hamarosan jön a kelmeárus.

GIACINTO Honnan van?

DORALICE Van. (*megsajnálja*) Apám ajándéka.

GIACINTO Sok?

DORALICE Száz zecchino.

GIACINTO És mind ruhára akarod költeni?

DORALICE Mind! Az egészset! (*nézi a férjét*) De hogy lásd, mennyire szeretlek, tessék, ez az óra a tiéd.

GIACINTO Kitől kaptad?

DORALICE Apámtól.
 GIACINTO *(az óra zenél)* Köszönöm, te drága.
 DORALICE Egyvalamit tégy meg: küldd be Colombinát!
 GIACINTO Nem fog szót fogadni.
 DORALICE Ne mondd meg neki, hogy itt vagyok. Szeretnék beszélni vele.
 GIACINTO Az ég szerelmére, ne mérgeítsd tovább a helyzetet!
 DORALICE Ne aggódj.
 GIACINTO De utána jössz? *(Csók. Kimegy.)*

2. jelenet

Doralice, Colombina

DORALICE Éretlen kölyök! Arra hajlik, amerre a szél fúj. De remélem, lassan rá tudom venni arra, amihez most még nincs bátorsága: Ellentmondani a mamának! *(léptek)*
 Jön Colombina, meg ne lásson, mert megfutamodik.
(Behúzódik a fotelba)

COLOMBINA Gyere ide, menj oda! Mindenki engem ugráltat, most már az ifiúr is! Mindegy; még mindig szívesebben szolgálok őneki, mint annak a majom feleségének.

DORALICE Colombina.

COLOMBINA *(félre)* Ajaj, szegény fejem. *(Doralicének)* Nem kegyedre mondtam, asszonyom.

DORALICE Dehogynem; rám mondtad, de meg tudlak érteni. Szegénykém! Végtelenül sajnálom, hogy úgy pofon vágtalak.

COLOMBINA Még mindig ég a helye.

DORALICE Gyere ide, béküljünk ki.

- COLOMBINA Az asszonyom sose ütne meg, pedig mióta szolgálom neki.
- DORALICE Az asszonyod?
- COLOMBINA Igenis, az asszonyom.
- DORALICE Mondd csak, mennyi fizetést ad neked az asszonyod?
- COLOMBINA Egy zecchinót havonta.
- DORALICE Szegény te, egy zecchinót? Az nagyon kevés.
- COLOMBINA Bizony kevés, őszintén szólva. Mert ahogy én kiszolgálom!
- DORALICE Az én szobalányom havi tíz zecchinót kapott az apámtól.
- COLOMBINA Tíz zecchinót?
- DORALICE Bizony, tíz zecchinót, és azonfelül mindenféle ajándékot születésnapra, névnapra, karácsonyra!
- COLOMBINA Ó, ha egyszer énnekem lenne ilyen szerencsém!
- DORALICE Itt hagynád az asszonyodat?
- COLOMBINA Tízszer annyi fizetésért bolond lennék nem itt hagyni.
- DORALICE Egy szavadba kerül.
- COLOMBINA Jaj, adná az ég! És ki volna az illető?
- DORALICE Én. Ha hajlandó vagy hozzám szegődni.
- COLOMBINA Kegyed?
- DORALICE Igen, én. Beláthatod, hogy nem lehetek szobalány nélkül. Egy kicsit kiabáltam veled, az igaz, de tudom, hogy ügyes, hűséges és figyelmes lány vagy, ezért, ha nem utasítod el az ajánlatot, itt van tíz zecchino, az első havi béred előre.
- COLOMBINA Méltóságod úgy lekötelez, hogy erre nem tudok nemet mondani.
- DORALICE Szóval megegyeztünk.
- COLOMBINA Igenis, méltósága.
- DORALICE És mit szól majd hozzá az anyósom?

- COLOMBINA Hát ez az! Hogy mit szól majd hozzá...
- DORALICE Megtaláljuk a módját, hogy adjuk tudtára. Egyelőre nem szólunk neki.
- COLOMBINA Ahogy méltóságos asszonyom parancsolja. De ha Isabella asszony parancsol valamit, őt is ki kell szolgálnom?
- DORALICE Igen, ki kell szolgálnod. Sőt, amíg nem beszélünk vele, el sem szabad árulnod, hogy hozzám szegődtél.
- COLOMBINA De én már a méltóságod szobalánya vagyok. Bármi is történik...
- DORALICE Egyelőre beérem annyival, hogy nem vagy ellenem, és híven beszámolsz mindenről, amit velem kapcsolatban mondott az anyósom.
- COLOMBINA Ó, hűség dolgában bízhat bennem. Mindenről be fogok számolni; sőt, csak hogy lássa, milyen komolyan veszem a dolgomat, máris elmondok egy-két apróságot, amit az öreg asszonyomtól hallottam.
- DORALICE Mondd csak, mondd, hálás vagyok érte.
- COLOMBINA Azt mondta... De az ég szerelmére, vissza ne mondja neki!
- DORALICE Ne félj, egy szót se szólok.
- COLOMBINA Azt mondta, hogy ő egy ilyen közönséges perszónához nem ereszkedik le.
- DORALICE Ezt mondta?
- COLOMBINA Ezt, igaz lelkemre.
- DORALICE Mondott mást is?
- COLOMBINA Azt mondta, hogy a fiatalúr rosszul teszi, hogy szereti kegyedet, és hogy ő mindent el fog követni, hogy kegyedet meggyűlöltesse.
- DORALICE Ezt mondta?

- COLOMBINA A becsületemre esküszöm.
- DORALICE Mondott még valamit?
- COLOMBINA Másra nem emlékszem. De majd figyelek, és amit csak megtudok, el fogom mondani.
- DORALICE Rendben van, megértettük egymást.
- COLOMBINA Megyek is, nehogy gyanút fogjon. *(Félre)* Havi tíz zecchinóért nemcsak azt mondom vissza, amit mondott róla, hanem még költök is hozzá. *(Fej vagy írás játék egy nézővel, de nem adja oda. Hogyne!- nevet és ki.)*
- DORALICE *(utána szól)* Colombina, ha megjön Brighella, küldd be hozzám.
- COLOMBINA Brighellát! Miért?
- DORALICE Küldd csak be!
- COLOMBINA *(visszajön)* Mit akar tőle, asszonyom?
- DORALICE Majd később elmondom.

Colombina kimegy.

- DORALICE Úgy látom, ez a Brighella mindenkivel jó viszonyban van. Még Colombinával is, ha nem tévedek! *(nevet)* De nem kell mindenkinek mindent tudnia. *(félre)* El akarom küldeni kelméért, azt mondják, ügyes fiú, sok jó boltot ismer. Olyan ruhát csináltatok, hogy szemük szájuk eláll a csodálkozástól. „Közönséges perszóna?!” Én!? Beképzelt, nagyszájú, ostoba vénasszony! Meg akar gyűlöltetni a fiával? Nehéz dolga lesz, mert tudom a módját, hogyan szerettessem meg magam... azzal, akivel akarom. *(el)*

3. jelenet

Anselmo, Isabella

ANSELMO *(óvatosan be)* Csakhogy elment! Ebben a házban egy perc nyugalma sincs az embernek.

Isabella érkezik feldúlva.

ISABELLA Itt van? Bujkál előlem!?

ANSELMO Dehogyan! Gondoltam végre nyugodtan elrendezem a gyűjteményemet.

ISABELLA Látom, uraságod is engem hibáztat!

ANSELMO Én egy szót sem szóltam

ISABELLA Hát ez az! Vérig sértik a ház úrnőjét, a kegyed feleségét, és kegyednek ehhez egy szava sincs!?

ANSELMO Hagyják abba a civódást, Isabella! Hallotta, mit mondott Pantalone úr? Ha nincs békesség, többé egy garast sem ad.

ISABELLA A pénz, folyton csak a pénz! Amióta betették ide a lábukat, minden erről szól. Vérig sértik a ház úrnőjét, és mi a kegyed válasza erre: jaj, a pénz!

ANSELMO Pantalonénak abban igaza van...

ISABELLA Számít is az a vénember ebben a házban!

ANSELMO De hát ő semmi mást nem akar, csak a lányát szeretné békében látni.

ISABELLA Igen!? Akkor intézze el, hogy a lányának megjöjjön az esze.

ANSELMO Ő azt mondja, hogy a lánya ártatlan.

ISABELLA Ártatlan? Ártatlan! És uraságod ezt el is hiszi? A perc is átkozott, amikor ezeket a kalmárokat ideette a fene!

ANSELMO Pantalone úr azt mondja, hogy ő jól ismeri a lányát...

- ISABELLA Ne bosszantson, kérem! Ha nem bír egyetérteni velem, jobb, ha magamra hagy!
- ANSELMO No, szépen vagyunk. Bejön a szobámba, aztán meg elzavar.
- ISABELLA *(félre)* „A korára való tekintettel köszöntöm kegyedet?” Ilyent nekem még nem mondott senki.

4. jelenet

Giacinto, előbbiektől Doralice, Brighella

- GIACINTO Anyám, hallgasson meg, kérem!
- ISABELLA Ez a nő nem szeret téged, fiam! Az, aki képes így megsérteni egy anyát, az nem szeretheti a fiát! Napnál világosabb! Ugye Anselmo?
- ANSELMO Tessék, kérem? Bocsásson meg, nem hallottam.
- GIACINTO Szeret, anyám! Mindennél jobban! Nézze! Ezt tőle kaptam! *(mutatja az órát)* Szerelme jeléül.
- ISABELLA Nem érdekel! Azok után, hogy...
- GIACINTO Apám! Kérem, győzze meg anyámat. Félreértés volt! Nem azt akarta mondani!
- ANSELMO Itt volt egy etruszk szarkofág füle, nem láttad véletlenül?
- GIACINTO Engedjék meg, hogy elhívjam Pantalone urat. Segítenie kell. Ez nem maradhat így! Elhívhatom, anyám?
- ISABELLA Apáddal beszélj meg. Az ő nexusa.
- ANSELMO *(nem szól, az enciklopédiát lapozza)*
- GIACINTO Akkor elhívom! Rendben? Megyek. *(lassan kimegy)*

Ahogy Giacinto kilép, kintről, a folyosó felől erős ajtókopogás hallatszik. (Az alábbi párbeszéd csak hangban.)

COLOMBINA *(hangosan, hogy más is hallja)* Méltóságos asszonyom!

DORALICE Tessék!

COLOMBINA Brighella úr szeretné tiszteletét tenni.

DORALICE Engedd be!

COLOMBINA Máris szólok neki. *(kis csend)* Parancsoljon, Brighella úr, asszonyom várja! *(nyikorgás, ajtócsapódás)*

ISABELLA *(döbbenten)* Hallotta ezt, Anselmo?

ANSELMO Visszajött Brighella, és nem szólt!?

ISABELLA Ezt a pimaszságot! Hallatlan!

ANSELMO Biztosan eladták a leplet! Azonnal beszélnem kell vele!
(indul)

ISABELLA *(gúnyosan)* Legalább várja meg, amíg kijön a kedves menyé szobájából! Micsoda elképesztő romlottság! Fényes nappal, a saját házámban!

ANSELMO Engedjen, kérem! Minden perc számít! *(kisiet)*

ISABELLA Mindjárt megtudom én mi volt ez! *(kiált)* Colombina!
Colombina! *(csenget)*

5. jelenet

Isabella, Colombina

COLOMBINA Asszonyom.

ISABELLA Mondd csak, jól hallottam, hogy Brighella bement Doralicéhez?

COLOMBINA Igen, asszonyom. Én engedtem be.

ISABELLA És?

COLOMBINA Ennél többet nem tudok!

ISABELLA Ott voltál, nem? Csak láttál valamit!?

- COLOMBINA Ó, a fiatalasszony szobájába én nem megyek be. Én az asszonyomat szolgálom, nem szolgálok mást.
- ISABELLA Ostoba! Ennyire sem vagy képes, hogy megtudd, miről beszéltek? Te ványadt vénlány!
- COLOMBINA *(félre)* Ványadt vénlány?! *(vált)* Nem akartam megmondani, de mindent hallottam.
- ISABELLA Nocsak! Mit csináltak?
- COLOMBINA Nagyon kerülgették egymást.
- ISABELLA Brighella udvarolt neki?
- COLOMBINA Hajaj! Nem az első eset...
- ISABELLA Találkoztak már korábban is?
- COLOMBINA Sőt, ha jól tudom, meg is ajándékozta.
- ISABELLA Megajándékozta?
- COLOMBINA Nemrég láttam egy zenélő órát Giacinto gróf úrnál.
- ISABELLA Igen, azt mondta, a feleségétől kapta. Szerelme jeléül.
- COLOMBINA Nos, Brighella pont ilyet hordott...
- ISABELLA Ó ajándékozta Doralice asszonynak? *(magában)* Igen, csakis Brighella ajándékozhatta neki!
- COLOMBINA Én is kaptam tőle egy fél zecchinót.
- ISABELLA Miért?
- COLOMBINA Hogy el ne szóljam magam.
- ISABELLA Rólam beszéltek?
- COLOMBINA Beszéltek bizony.
- ISABELLA És mit mondtak? Mit mondtak?
- COLOMBINA Hogy az asszonyom egy kiállhatatlan fúria... Egy madárijesztő *(halkan)* Egy faszari!
- ISABELLA A nyomorult!
- COLOMBINA Meg efféléket. Jobban oda kéne figyelnie Brighellára, asszonyom, nagyon különösen viselkedik az utóbbi

időben. *(elhallgat, várja a hatást)* Szóljak neki, hogy asszonyom azonnal kéreti? *(indulna)*

ISABELLA Nem, majd megyek én! Ezt látni akarom a saját szememmel! *(megigazítja a haját, ruháját és egyenes derékkal kimegy)*

6. jelenet

Anselmo, Colombina, Brighella

Belép Anselmo.

ANSELMO Még mindig beszélnek. Képtelenség kivárni! Kérlek, Colombina, szólj be Brighellának, hogy kifejezetten türelmetlen és feszült vagyok. Jöjjön már!

COLOMBINA Asszonyom is odament. Megvárjam, amíg végeznek, vagy kopogjak be?

ANSELMO Ajaj! Ha Isabella is ott van, az hosszú lesz! Inkább megyek én! Muszáj megtudnom, mit üzent az Örmény! *(kiszalad)*

Belép Brighella a másik ajtón.

BRIGHELLA Mi lelte a grófnét?! Még soha nem láttam ilyennek! Nem is köszönt!

COLOMBINA Jól megkeverted a dolgokat! Mit akart a fiatalasszony?

BRIGHELLA Nem mondhatom meg.

COLOMBINA Előttem ne titkolózz, Brighella, mert nagyon megjáród. Én palermói lány vagyok! Mit akart?

BRIGHELLA Megkért, hogy ne mondjam el senkinek.

COLOMBINA Igen!? Hogy ne mond meg senkinek? Akkor nesze!
 Játssz egyedül! *(A lába elé dobja az Örmény ruháit)*
 Végeztem veled! *(kimegy)*

Gondterhelten érkezik Anselmo. Brighella próbálja eldugni a ruhákat a fotel mögé.

ANSELMO Itt vagy?! Az egész házat bejártam utánad! Nem akarja eladni, ugye? Szólj már! Másnak adta?! *(megpillantja az Örmény ruháit Brighella kezében. Döbbenten.)* Ez az ő ruhája. Hol van?

BRIGHELLA Éppen... fürdőt vesz, uram. Rituális fürdőt. A keleti népeknél nagyobb üzlet előtt illik megtisztulni.

ANSELMO És hol van most?

BRIGHELLA A fürdőszobában, uram.

ANSELMO Hogy? Ruha nélkül?

BRIGHELLA A Lepelben, uram!

ANSELMO De hát az egy antik kultikus tárgy. Egy ereklye!

BRIGHELLA Az, az! Családi ereklye. Nehezére esik megválnia tőle. Ezt a papiruszt küldi kegyednek. A Lepel hiteles története antik görög nyelven Pál apostol egyik tanítványa fiának a tollából.

Anselmo elveszi a kérges mappát, benne egy megsárgult lap. Odaviszi a fényhez. Nagyon izgatott.

ANSELMO Biztosan a birtoklevél! Eredeti, kétség kívül! De kár, hogy nem tudok görögül. Jó lenne elolvasni! *(silabizálja a nagy könyvből)*

BRIGHELLA Odaviszem a ruháit, mindjárt jövünk.

ANSELMO Csodálatos példány. Szinte épen fennmaradt. Már csak a szarkofág hiányzik, és minden együtt van a teljes rituáléhoz.

7. jelenet

Anselmo, Isabella, Colombina, Giacinto

Giacinto érkezik sietve

GIACINTO Pillanatokon belül érkezik Pantalone úr. Apám, az égre kérem, segítsen, győzzük meg anyámat, béküljön ki Doralicével! Én ebbe belehalok!

Észreveszi anyját az ajtóban.

ISABELLA Itt vagy? Egészen kiizzadtál, csupa víz a hátad! Szaladtál, ugye? Gyere, töröljelek meg!

GIACINTO Anyám, ha szeret. Kérem, esedezem, beszéljen a feleségemmel...

ISABELLA Hát ez meg mi? *(kiveszi fia zsebéből)* Egy óra?

GIACINTO Igen, anyám, egy óra.

ISABELLA Hadd, nézzem!

GIACINTO Tessék. *(mutatja, hogy zenél is)*

ISABELLA Honnan van?

GIACINTO A feleségemtől.

ISABELLA És ilyen keveset adsz magadra, hogy hordod is?

GIACINTO Miért? Mi rossz van abban?

ISABELLA Tudod, kitől kapta a feleséged?

GIACINTO Az apjától.

ISABELLA Nem igaz. A gavallérjától kapta.

GIACINTO A gavallérjától?
 ISABELLA Bizony.
 GIACINTO Az én feleségemnek gavallérja van?
 ISABELLA A kis ártatlannak!
 GIACINTO Az lehetetlen! És ki volna az?
 ISABELLA Brighella.
 GIACINTO Ugyan már, ő apám barátja. Meg anyámé.
 Mindnyájunké.
 ISABELLA Igen. A család barátja. De az órát ő ajándékozta a feleségednek.
 GIACINTO De miért?
 ISABELLA Giacintino! Kicsi fiam! Mondtam én neked, hogy vigyázz. Nem elég a származása, tessék, még kacér is.
 GIACINTO Nem tudom elhinni.

Csengetnek.

COLOMBINA *(egykedvűen)* Pantalone úr megérkezett.
 ISABELLA Anselmo, kérem, fogadja. Semmi kedvem találkozni vele!
 GIACINTO *(félre)* Órát ajándékozott a feleségemnek? Ő meg letagadta! De miért? *(A grófné után szalad)* Maga biztos ebben, anyám? Ez képtelenség! Nem tudom elhinni.
 ISABELLA Ott van a kezében a bizonyíték. Csinos kis jószág! *(Elveszi tőle. Az óra zenél. Giacinto el az anyja után)*

8. jelenet

Pantalone, Anselmo

- PANTALONE Szabad?
- ANSELMO Itt az én derék Pantalóném. Jöjjön csak, jöjjön!
- PANTALONE Mi történt, Anselmo úr? Már másodszor küldenek utánam.
- ANSELMO Asszonyok! Civakodnak, megbékélnek. Jöjjön, mutatok valamit! (*kinyitja a mappát*) Uraságod kereskedő, sokfelé megfordult a világban. Mondja, görögül is tud?
- PANTALONE Hogyne. Tíz évig éltem Korfun, ott kezdtem el kereskedni, jó negyven évvel ezelőtt.
- ANSELMO Ezek szerint, ha görög írást lát, el tudja olvasni.
- PANTALONE Előrebocsátom: más dolog a klasszikus görög, és megint más a köznyelv. De valamennyire mindkettővel elboldogulok.
- ANSELMO No hát, ha így van, mutatok uraságodnak valami szépet. Egy régi görög birtoklevél. Pál apostol fiának keze írásával.
- PANTALONE (*félre*) Volt fia? Egy apostolnak. Nem is tudtam.
- ANSELMO Nézze meg, és ha tudja, olvassa el.
- PANTALONE (*nézegeti*) Azt mondja, ezt Pál apostol írta?
- ANSELMO A tanítványának a fia. Saját kezűleg. A palermói lepel hiteles története.
- PANTALONE (*nevetni kezd*) Tudja, mi van ezen a lapon?
- ANSELMO Tessék, mi van rajta? (*nevet*) Meg mernék rá esküdni, hogy nem érti. Túlságosan antik.
- PANTALONE Ez egy régi görög daloskönyv egy oldala, korfui gyermekdalok-gyűjteménye. Kottafejekkel.
- ANSELMO (*nevet*) Sejtettem én. Uraságod nem tud görögül.
- PANTALONE Hát ide figyeljen: mattiamú, mattakiamú, kalliszpera, mattiamú.

- ANSELMO Ezek nyilván a szertartás szavai, régi rítus szerint.
„Mattiamú, mattakiamú...”
- PANTALONE Lefordítom: „életem, jó estét, életem”. Egy jól ismert dalocska. *(énekli)*
- ANSELMO *(nevet)* Uraságod nem tud olvasni. Ez itt egy görög papirusz, amit én ötven zecchinóért vettem, de ötszáznál is többet ér.
- PANTALONE Annak, aki elhiszi.
- ANSELMO Uraságod szövetekkel meg selymekkel foglalkozzék, antik írásszakértőként leszerepelt. *(nevet)*
- PANTALONE Sajnálom, gróf úr, hogy uraságod ilyen butaságokra vesztegeti az idejét, a családjá meg egyre mélyebbre süllyed.
- ANSELMO Bocsásson meg, el kell rendeznem a gyűjteményemet. Az Örmény bármelyik percben itt lehet.
- PANTALONE A lányom azt mondta, hogy Isabella asszony nagyon megsértette őt.
- ANSELMO A feleségem meg azt mondja, hogy uraságod lánya sértette meg őt! Ebből is láthatja, milyen bolondokháza ez.
- PANTALONE Anselmo úr! Valahogy el kell simítanunk a dolgot. Ki kell békítenünk őket!
- ANSELMO Én meg azt mondom, tegye, amit én.
- PANTALONE Éspedig?
- ANSELMO Hagyja őket főni saját levükben.
- PANTALONE Annak nem lesz jó vége.
- ANSELMO Ugyan már! Harminc éve így megy. Aki megsértődik, megbékél.
- PANTALONE Én szívesen beszélek a lányommal. Tudom, hogy megteszi, amit kérek tőle.

- ANSELMO A feleségemmel meg teljesen fölösleges beszélni.
- PANTALONE Miért?
- ANSELMO Mert mi sohasem tettük meg, amit a másik kért, se ő, se én. Csak azért se!
- PANTALONE De most az egész család békéjéről van szó.
- ANSELMO Én nem haragszom senkire.
- PANTALONE *(nagyon dühös)* Ejnye, uraságodnak se válik díszére, ha ilyen tutyimutyi embernek mutatkozik!
- ANSELMO Mit akar, mit csináljak?
- PANTALONE Menjen, beszéljen a grófné asszonnyal, hívja ide. Én addig meggyőzőm a lányomat. Találkozunk itt a szalonban.
- ANSELMO Jól van, essünk túl rajta Az Örmény minden percben itt lehet. *(begombolkozik)* Olyan ez, mint a bozóttűz, Pantalone úr, itt eloltod, ott gyullad fel újra.
- PANTALONE Családfő így nem beszélhet!
- ANSELMO Mondja, uraságod hány éves?
- PANTALONE Hetven, szolgálatára.
- ANSELMO Meg akarja érni a nyolcvanát?
- PANTALONE No hallja!
- ANSELMO Ha meg akarja érni a nyolcvanát, tanuljon meg füttyülni. Az egészszre! *(El)*

9. jelenet

Pantalone, Doralice, Giacinto

- PANTALONE Nahát, micsoda ember! Minden pénzét elveri ezekre a kacatokra, közben hagyja, hogy a háza a feje tetejére álljon. Szegény lányom, hová került!

Doralice és Giacinto jönnek.

DORALICE Eleget hallottam! Nem akarom! Egy szót se az anyádról.
(*bejön, Giacinto utána*) Tudod, mit mondott rólam?

GIACINTO Nem mondott semmit, Doralice, félreértetted.

DORALICE Hogy közönséges perszóna vagyok. Aki ráadásul kacér is!

GIACINTO Nem érdekes, édesem, ne foglalkozz velem!

DORALICE Édesem, édesem! Megőrülök tőled! Nem látod, mit művel az anyád!? (*észreveszi Pantalonét*) Jó napot, apám!

GIACINTO Hidd el, jót akar neked!

DORALICE Azt mondta, hogy nem nyugszik, amíg meg nem utáltat minket egymással.

GIACINTO Ugyan már, Doralice! Egy anya nem mond ilyent!

DORALICE Na, ebből nekem elegendő van!

GIACINTO Nem értem, mi bajod?

DORALICE Az, hogy az anyósom pártján állsz. Folyton anyám így, anyám úgy!

GIACINTO Mert szeretnék mindkettőtököt derűsnek és boldognak látni.

DORALICE Nem Giacinto! Választanod kell: vagy én, vagy ő.

GIACINTO A férjed vagyok, és az ő fia! Ezen nem tudok változtatni.

DORALICE Rendben van! Megértettem. (*nagy levegő*) Akkor én most beszélek vele! Menj, hívd ide! Kíváncsi vagyok, hogy néz a szemembe! (*Giacinto el*)

PANTALONE Kislányom! Hallgass rám...

DORALICE (*meglátja magát a tükörben.*) Jézusom, hogy nézek ki! Legalább meg fésülködöm. (*kiszalad*)

PANTALONE Mennyivel jobb lett volna, ha egy magunkfajta-
 adom! A fejembe szállt az úrhatnámság. Doralice
 grófné! Húszezer zecchinómba került. És most hogy
 másszak ki ebből? Hogyan?

10. jelenet

Anselmo, Pantalone, Isabella, Colombina

ANSELMO *(jön sietve)* Sikerült beszélnie a lányával?

PANTALONE Hát... ahogy vesszük.

Isabella érkezik, utána Colombina a fodrászkellékekkel, sütővassal,
 legyezővel.

PANTALONE Alázatos szolgája, méltóságos grófné.

ISABELLA Tiszteletem. *(leül)* Ugye nem zavarja kegyedeket, ha
 közben berakják a hajamat? Szeretnék kikocsizni a
 fiammal. Úgy hírlík, balzsamos nyári este lesz.

PANTALONE *(Anselmónak)* Mindjárt jön a lányom is. Kezdje el, majd
 én folytatom...

ANSELMO Isabella! Fontos ügyben kérttem ide kegyedet. Rövid
 leszek. Én békét akarok a házamban. Ha történt valami
 kegyed és a menyé közt, azt egyszer s mindenkorra el
 kell felejteni. Azt akarom, hogy béküljenek ki, és itt a
 szemem láttára álljon vissza az az állapot, mint amikor
 Doralice idejött a házba. Megértette? *(Parancsolóan)* Ez
 az akaratom.

ISABELLA Az akarata?

- ANSELMO *(mint fent)* Igen, asszonyom, ez az akaratom. Ezt a szót évente egyszer mondom ki, de ha kimondom, fönn is tartom.
- ISABELLA Szóval azt akarja...
- ANSELMO Megértette, mit akarok. Nem szükséges ismétелgetni.
- ISABELLA *(félre)* Néha kitör belőle a vadállat, jobb, ha nem hergelem.
- ANSELMO *(Pantalonénak)* Jól csináltam, ugye?
- PANTALONE Remekül.
- ANSELMO Megy ez, ha sarkára áll az ember.

11. jelenet

Doralice, Giacinto, előbbiek

Doralice, nyomában Giacinto jönnek. Doralice szó nélkül leül.

- ISABELLA *(Anselmónak)* Tessék, itt jön a kedves menyé is.
- GIACINTO A legmélyebb tiszteletem a jelenlevőknek.
- PANTALONE Alászolgája. *(Doralicének)* Te nem mondasz semmit, lányom?
- DORALICE Egyszer már megégettem magam a köszönéssel. *(Giacintónak)* Hozz egy limonádét, édesem. Teljesen kiszáradt a szám.
- PANTALONE Előbb végezzünk azzal, amiért ide kértük a családot. Parancsoljon, gróf úr!
- ANSELMO Talán ülünk le mi is, ne álldogáljunk. *(Körülnéz, nincs több szék)*
- ISABELLA Megmondaná, mennyi az idő, Pantalone úr?
- PANTALONE Az idő? Sajnos nem tudom.
- ISABELLA Nincs órája?

- PANTALONE Nem hoztam magammal.
- ISABELLA Akkor megmondom én. (*Megnézi a Giacintótól elvett órát, zenél*)
- PANTALONE (*félre*) Ejnye! Hogy került hozzá az órád?
- ANSELMO De szép órája van! Hadd nézzem!
- ISABELLA Tessék. Gyönyörködjék benne. A házunk tisztességének a tükre.
- ANSELMO Gyönyörű ez a kámea. Antik, ugye?
- ISABELLA Nem tudom. Attól kérdezze, aki ezt az órát idehozta a házba.
- ANSELMO Kegyed kitől kapta?
- ISABELLA Giacintótól.
- ANSELMO És neked ki adta, Giacinto?
- GIACINTO A feleségem.
- DORALICE Nekem pedig az apám.
- ISABELLA (*hangosan felnevet*) Oh, oh, oh, az apja?
- PANTALONE Igen, asszonyom, én adtam neki.
- ISABELLA Bravó, bravó! (*Halkan Giacintónak*) Hallod, milyen jól kerít az apa a lányának?
- ANSELMO Gyönyörű ez a kámea.
- PANTALONE Jaj, hagyja már azt a kámeát! Talán kezdjük el! Gróf úr, ha kérhetem!
- ANSELMO Kezdje el uraságod, aztán átveszem a szót. Közben hadd gyönyörködjem ki magam ebben a kámeában. Hol a lupém?
- PANTALONE Hölgyeim! Ha megengedik, most a gróf úrral, a házigazdával egyetértésben, akinek van szerencsém a rokonságába tartozni...
- DORALICE Elég baj az nekem.
- PANTALONE Elhallgass, te lány! Ne vágj a szavamba!

- DORALICE Jó, de majd én is mondani akarok egyet s más!
- PANTALONE Ha megengedik, szólnék pár szót. Igen sajnálatos dolog, ha az anyós és a meny nem férnek meg egymással...
- ISABELLA Ha a menynek nem nőtt be a feje lágya.
- PANTALONE *(Isabellának)* Kedves asszonyom, az ég szerelmére, hadd mondjam végig, kérem.
- DORALICE Látja, maga sem bír vele.
- ISABELLA Bocsánat! Ettől a perctől kezdve én meg sem szólalok!
- PANTALONE *(Doralicének)* És te is hallgass!
- DORALICE Én se szólok többet egyetlen szót sem.
- PANTALONE Azt hiszem, a kettejük közti vitát – mint mindig – most is a félreértés okozta.
- ISABELLA Félreértés!? Miről beszél!? Ezek tények.
- DORALICE Tények bizony! És lesz ez még cifrább is!
- PANTALONE Megengedik, hogy befejezzem?!
- ISABELLA Persze! És ha majd végre befejezi, én is mondanék egyet-mást.
- DORALICE Csak sorban: előbb én jövök. Szóltam előre!
- PANTALONE Ej, hát még el se kezdtem. Igen, asszonyom, a félreértés az, ami gyanakvást kelt és viszályt szül a rokonok között. Ezért szeretném megkérni Isabella grófné asszonyt...
- ISABELLA És a méltóságos hol marad?
- PANTALONE Isabella méltóságos asszonyt...
- ISABELLA Épp csak azt hagyta el, amivel tartozik.
- DORALICE *(gúnyosan)* Bizony, apám! Ami jár, az jár!
- PANTALONE *(Anselmónak)* Vegye át a szót, én nem boldogulok.
- ANSELMO Lezárták az ügyet? Minden rendben?
- PANTALONE Hol volt uraságod mostanáig?
- ANSELMO Ha egy ilyen kámeában gyönyörködhetem, az ágyúdörgés se jut el a fülemig.

- DORALICE Tartsa meg! Magának adom!
- ANSELMO Igazán? Ez komolyan mondta?! (*Pantalone tekintetétől elhallgat*)
- PANTALONE Ha megengedik, teszek még egy kísérletet. Méltóságos Isabella grófné asszony, mondja el, kérem, mi kifogása a lányom ellen.
- ISABELLA Hajaj, rengeteg!
- DORALICE Hát még nekem!
- PANTALONE Csönd legyen már, lányom! Hadd mondja előbb ő, aztán elmondhatod te is.
- DORALICE Persze, ő jön előbb, mert... (*félre*) majdnem kimondtam, hogy mert ő az öregebb.
- COLOMBINA (*Doralicének*) Szép kis cirkusz lett volna belőle.
- PANTALONE (*Isabellának*) Sorolja föl, kérem, a legfontosabbakat.
- ISABELLA Azt se tudom, hol kezdjem.
- DORALICE Ott, hogy megszülettem! Úgyis oda fog kilyukadni! Hogy mi senkik vagyunk! (*a két nő egymásnak esne, de Giacinto közük ugrik*)
- GIACINTO Kérem! Hölgyeim! Egy pillanatra. Nyugalom! (*visszaülnek*) Bocsássanak meg! Én mindkét fél sérelmét ismerem, szívesen beszélnék mindkettőjük nevében. Anyámnak megfelel, ha én beszélek?
- ISABELLA Beszélj csak! (*Félre*) Úgyis tudom, hogy a felesége pártján áll.
- GIACINTO És neked, Doralice, neked is megfelel, ha én beszélek?
- DORALICE Persze, persze, ahogy akarod. (*Félre*) Nyilván az anyja pártján lesz.
- GIACINTO Nos, tisztelt hölgyeim és uraim! Röviden összefoglalom a viszály okát. Anyámnak az a legfőbb fájdalma, hogy Doralice öregnek mondta.

- ISABELLA Micsoda?! Mit mondtál, te szemtelen!
- GIACINTO Vagyis hogy... a korára való tekintettel...
- ISABELLA Kifelé vagy kapsz egy pofont!
- GIACINTO Bocsánat... de hát ez esett rosszul anyámnak, nem?
- ISABELLA Azt mondtam, kifelé, pimasz kölyök!
- GIACINTO Kimegyek, anyám, hogy ne mérgezzem. (*kifele menet*)
De nem értem, hogy miért... hiszen ezt mondta... szóról szóra... (*El*)
- DORALICE (*félre*) Jobban esett, mintha nyertem volna tíz zecchinót.
- PANTALONE Én feladom, gróf úr! Egy lépést se jutottunk előre.
- ANSELMO Hát jó, kézbe veszem én az ügyet. Hölgyeim... Üljön vissza mindenki a helyére! Így! Colombina, elmehetsz! (*Pantalonéhoz*) Mielőtt kimenne a fejemből: tényleg az enyém lehet ez a kámea?
- DORALICE Tessék, tartsa meg.
- ANSELMO Nekem ajándékozza?
- DORALICE Ha elfogadja.
- ANSELMO Köszönöm, kedves menyem, köszönöm.
- ISABELLA Annak köszönje, aki adta neki.
- PANTALONE Én adtam neki.
- ISABELLA Persze, persze, mindent tudunk.
- PANTALONE Mit tud kegyed? Hadd halljuk mi is, mit tud kegyed?
- ISABELLA Most aztán cifra dolgok jönnek.
- DORALICE Colominát is hívják be! Ő is mesél majd egyet s mást!
- ANSELMO Bánom is én, kitől kapta, engem nem érdekel. Ha megengedi, a kámeát leszedetem, az órát pedig visszaadom kegyednek.
- ISABELLA Most, hogy a kedvenc menyasszonya ilyen szépen megajándékozta, megérdemli a kedvező ítéletét.

- ANSELMO Kedves hölgyeim! Hallgassanak meg, nagyon kérem, ne szóljanak közbe. Nincs béke a házban! És azzal, hogy ez hiányzik, a világon a legjobb dolog hiányzik innen. Eddig úgy tettem, mintha nem törődnék vele, kíváncsi voltam, hová fajulnak a szeszélyeik, de most már torkig vagyok: komoly megfontolás után úgy döntöttem, saját magam veszem kézbe az ügyet. Akkor hát kezdjük.
- ISABELLA Én már eleget hallottam! Nemcsak pimasz, nevetlen, de kacér is! Ha az uraknak ez mindegy, lelkük rajta! Én többet látni sem akarom. *(feláll, indul kifelé. Megáll Doralice előtt.)* Amikor itthon vagyok, ne jöjjön ki a szobájából, ha kérhetem. *(kimegy)*
- DORALICE Egy percig sem maradok ebben a házban. Adják vissza a hozományomat! Még ma hazaköltözöm. *(kirohan)*
- GIACINTO *(utána)* És én? Velem mi lesz, szerelmem? *(Isabella után)* Anyám, az ég szerelmére, álljon meg! Jöjjön vissza! Doralice! Engedj be! *(Szaladgálás, kiabálás a színpalak mögött. Giacinto, Doralice, Isabella, Colombina. Majd két hangos ajtócsapódás, egymás után. Csend.)*

12. jelenet

Anselmo, Pantalone, Örmény=Brighella,

Az Örmény áll az ajtóban.

- ANSELMO Maga az? Hát itt van! *(meghajol)* Tisztelettel üdvözlöm! *(mosolyog)* Megfürdött? *(mutatja)*
- ÖRMÉNY Joliza esara. *(Nagyon ügyel az öreges tartásra, fojtott „colombinás” torokhangra)*

- ANSELMO Pompás! Akkor hát... készen állunk. Igen. Megbocsát egy pillanatra! (*Pantalonénak*) Hol az ördögben van ilyenkor Brighella! Ó tolmácsolt eddig. (*kikiált*) Brighella! (*csenget*) Colombina! Kerítsd elő Brighellát!
- ÖRMÉNY Vasumiza babira!
- ANSELMO Hát igen, igen. Ha én ezt érteném... Foglaljon helyet! (*artikulálva*) Szék! Üljön le! (*mutatja*)
- ÖRMÉNY Lakera mundira brász.
- ANSELMO Siet, gondolom! Hol ez a tekergő!? Máskor egész nap itt lebzsel! (*mutatja*) Brighella nix... nincsen.
- ÖRMÉNY Biza. (*hallgatnak*)
- ANSELMO A Leplet... elhozta? (*szótagolva*) A lep – let? A pa – ler – mó – i lep – let. A halotti leplet. (*mutatja, hogy tekerik körbe a testet*)
- ÖRMÉNY (*kaftánja alá nyúl, kivesz egy színes kendőbe csomagolt megsárgult gyolcslepedőt*) Biza!

Anselmo áhítattal átveszi, az asztalhoz viszi. Kibontja. Felemeli a fény felé.

- ANSELMO Ó, ha megboldogult apám ezt látná! A palermói lepel! El sem hiszem. (*Mutatja Pantalonénak a foltokat, elszíneződéseket.*) Nézze, itt a bordák lenyomata, a térd nyoma, az arc, az orr! A bibliai molyok! Ó, micsoda boldogság!

Gyöngéden összehajtogatja, mint egy angyal. Az Örményhez lép.

- ANSELMO Az ára. Mennyi? (*mutatja*)
- ÖRMÉNY Mondira azara. Biza!

- ANSELMO Hogy én mondjak egy árat!?
- ÖRMÉNY Mondira!
- ANSELMO Ezerkétszázra gondoltam... *(mutatja)*
- ÖRMÉNY Nemara miza.
- ANSELMO Kevés, ugye? Jó, akkor legyen ezernégy. Vagy tudja mit, ezeröt! *(mutatja)* Rendben?
- ÖRMÉNY Negara, negara!
- ANSELMO Ne garaszkodjunk, igaza van! A papirusszal együtt ezeröt. *(mutatja)* Rendben?
- ÖRMÉNY *(hallgat)*
- ANSELMO Egyezer–hatszáz! *(mutatja)* Ez az utolsó szavam! Na, csapjon bele! Ezerhatszáz zecchino igazán tisztességes ár! *(nyújtja a kezét, az Örmény habozva elfogadja)*
- ÖRMÉNY Igivan megirva!
- ANSELMO *(megöleli)* Tudtam, hogy megegyezünk! Enyém a Lepel! *(előveszi a pénzesládát)* Máris adom, ezerhatszáz szépen csengő zecchino! *(kiveszi, számolja)*
-
- PANTALONE Bari or!
- ÖRMÉNY *(meglepetten hátrafordul)*
- PANTALONE Khaghagh bari or!
- ÖRMÉNY Nemer tem.
- PANTALONE *(nevet)* Az mi? Nemer tem.
- ÖRMÉNY Nemer tem!
- PANTALONE Zangaharel?
- ANSELMO Mit mondott?
- PANTALONE Zangaharel! *(Örmény elé áll)* Azt kérdeztem, hogy hívják. De a kérdést sem érti!
- ANSELMO Kegyed tud örményül?

- PANTALONE Pár évig Jerevánban éltem. Azt ismered, hogy: *(énekel)*. Sharunakel! Folytasd! Ez a Sasna Tsrer! Ezt minden örmény ismeri! *(odalép a zavarodott Örményhez,)* Mutasd magad, ne szégyelld! Lássuk ki vagy és mit zshiványkodszt itt!? *(leveszi a turbánját, letépi a szakállát)*
- ANSELMO Brighella?!
- BRIGHELLA Kegyelem, méltóságos úr!
- ANSELMO Az Örmény?! Brighella! Nem értem... De hiszen tegnap együtt voltatok? Te tolmácsoltál neki!
- PANTALONE Az csak afféle halandzsa-beszéd, kérem tisztelettel. Egy kukkot se tud örményül. Duk' patrastvum e kakhel durs rogue! Érted?
- BRIGHELLA Nem, uram.
- PANTALONE Lógni fogsz, piszkos gazember!
- BRIGHELLA Bocsásson meg, nagyságos úr! Kegyelem!
- ANSELMO De akkor ki volt a másik? A tegnapi Örmény?
- PANTALONE Erre felelj!
- BRIGHELLA Colombina, uram!
- PANTALONE A szobalány!
- ANSELMO Ennek most rögtön a végére járunk! *(rázza a csengőt)* Colombina!
- BRIGHELLA Ne bánts! Én vettem rá, hogy öltözzön be. Ő nem hibás, kérem!
- PANTALONE Hogy mindenféle ócska kacatokat tukmáljatok a gróf úrra. *(Anselmónak)* Hallja ezt, uram?
- ANSELMO A szarkofág füle? A lepel? Pál apostol fiának kezeírása. Ezek nem etruszk sírból valók?
- BRIGHELLA Attól tartok, hogy nem, uram.
- ANSELMO Jaj, nekem, tönkretettek! A gyűjteményem! Börtönbe csukatlak, gyalázatos tolvaj! Hol van No, megállj,

Colombina! (*rázza a csengőt*) Colombina! Az elvetemült! Hívja a poroszlókat, Pantalone úr, csukják le őket!

13. jelenet

Colombina, Giacinto, előbbiek

Beszalad Giacinto.

GIACINTO Mi történt, apám!

ANSELMO Becsaptak, Giacinto, elárultak, megöltek! Brighella meg az az átkozott néember...

COLOMBINA (*belép*) Szolgálatára, uram.

Észreveszi Brighellát, az Örményt. Rájön, mi történt. Mártírarca.

COLOMBINA (*Brighellának*) Kitaláltál, mi!? Hogy mentsd a bőrödét! Te gyáva! Te áruló!

ANSELMO Te voltál ebben a ruhában, Colombina? (*mutatja a szakállat*) Ezt megismered?

COLOMBINA (*nem válaszol.*)

PANTALONE Felelj!

COLOMBINA Felköthetnek, megnyúzhatnak, de én egy szót sem mondok! Palermói lány vagyok, uram! Én tudom, mi a becsület!

PANTALONE Ahhoz képest jó kis szélhámosságba keveredtél! Kifosztani a gazdáidat? Te becsületes, te!

COLOMBINA Mert megsértettek. De velem nem lehet tréfálni! Én hoztam hírbe Brighellát is Giacinto úrfi órájával, hogy megmutassam nekik!

- GIANCINTO Miféle órával? Mit beszélsz!
- COLOMBINA Belőlem egy szót sem fognak kiszedni!
- PANTALONE Már értem! Megrágalmazta a lányomat a grófnénál!
- GIACINTO Szóval te vagy az oka mindennek?! Azt, hogy meg akar gyűlöltetni minket egymással, azt is te találtad ki?
- COLOMBINA Ezt a faszobrot is faggathatja uram. Beszédesebb lesz, mint én! *(nevet)*
- ANSELMO Megállj, Colombina! Most megkapod a magadét!
- COLOMBINA Azt hiszi, megijedek magától. Én palermói lány vagyok!
- BRIGHELLA Hagyd már abba! Mi is mind palermóiak vagyunk.
- ANSELMO Giacinto, kísérd a szobájába és zárd be! Aztán siess vissza!
- BRIGHELLA És én, uram?
- ANSELMO Te várj a sorodra. Mindjárt jönnek érted!
- BRIGHELLA Ne csukasson le uram! Jóvá teszek mindent, ígérem! Kérem!
- ANSELMO *(fogja a páncélt, a féllábút)* Zárjuk be ebbe, amíg érte jönnek!

Lenyomják a székre. Ráadják a páncélt.

- PANTALONE Anselmo úr! Most, hogy a viszály okára fény derült, sikerül kibékíteni őket!
- ANSELMO Az asszonyokat?
- PANTALONE Én beszélek a lányommal, maga pedig győzze meg a grófnét...
- ANSELMO Könnyű azt mondani...
- GIACINTO *(jön)* Rázártam az ajtót. Hadd gondolkozzék!
- ANSELMO Giacinto, kísérd Pantalone urat Doralice szobájához. És utána mondd meg a kedves... méltóságos anyádnak,

hogy beszélni szeretnék vele. *(elővesz egy réges-régi kalapot a szekrényből. Nézi)* Ebben esküdtünk annak idején.

BRIGHELLA Ne vitessen el, uram! Kérem! A pénzt is visszaszerzem! Esküszöm!

ANSELMO A pénzt? Hát ennyit értettél te ebből! A pénzt! *(csend)*

14. jelenet

Anselmo, Isabella, Brighella

Isabella grófné érkezik.

ISABELLA Anselmo, kérem, kíméljen meg ezektől a békítési jelenetektől. Nekem ezzel a hölgygel többé semmi dolgom.

ANSELMO Bocsásson meg neki, Isabella! Fiatal még, értse meg!

ISABELLA Hagyjon engem ezzel! Arra kérem, kegyedet, mint a család fejét, ha békét akar, küldje el a háztól! Doralicénak mennie kell!

ANSELMO Ha elmegy, kérni fogja a hozományát! Ki kell adnunk neki.

ISABELLA A hozományát?! Megint ezzel jön! Hát vigye a hozományát. Ezt is, meg ezt is! *(szobrok, képek, tükrök, drapériák, ócskaságok)* Mindent elvihet! *(félre)* Folyton a hozományával jön.

ANSELMO És a házasság? Fiunk boldogsága!? Olyan szépen indult!

ISABELLA Mind úgy indul, Anselmo!

15. jelenet

Giacinto, Doralice, Pantalone, előbbiek

- GIACINTO *(beszalad)* Jönnék. Apám, anyám kérem!
- ISABELLA Én elmondtam a véleményemet. Anselmo kérem, kísérjen a szobámba!
- ANSELMO Attól tartok, itt nem lesz békeség. *(Követi)*
- DORALICE *(belép)* Látja, apám? Én bejövök, hogy beszéljünk, ő meg erre sarkon fordul és kimegy.
- ISABELLA Nehogy azt gondolja, kedvesem, hogy menekülök magától. Nem szívesen vagyok a társaságában, ez tény, de ha mondani szeretne valamit, hallgatom.
- DORALICE Azt szeretném mondani, itt mindenki előtt, hogy egyetlen feltétellel maradok: ha anyósomnak többé semmi beleszólása nem lesz a dolgaimba! Ha nem tetszik, adják vissza a hozományomat, hazamegyek az apámhoz.
- GIACINTO Az istenért, hát nincs semmilyen más út? Csak ez a vagy-vagy! Fekete fehér, igen nem, mit vettél a pénzemen!
- ISABELLA Ha menni akar, hadd menjen.
- DORALICE Megyek is, mégpedig azonnal!
- ISABELLA Brávó! Egy percre nem tartóztatjuk!
- GIACINTO Anyám! Az isten szerelmére! Mit beszél?!
- DORALICE Akkor adják ki a hozományomat!
- GIACINTO És én, Doralice? Velem mi lesz?
- DORALICE Választhatsz: jössz vagy maradsz!
- ISABELLA Tessék, viheti az ékszereket is! *(lecsatolja)* Csomagoljon össze mindent, amit akar. A magáé. *(indul kifelé)*
- GIACINTO Doralice, szerelmem! Hallgass meg! Ne heveskedj!
- DORALICE Rendben! Szedjenek össze mindent. Költözünk! Giacinto, hordd ki a szobrokat, a képeket,

gyertyatartókat. Csomagoljanak össze mindent!
(Giacinto lesújtottan áll) És hogy ne mondják azt, hogy
 visszaéltem a férjem érzelmeivel, kibérelem a fiukat
 havi száz zecchinóért!

- PANTALONE Micsoda?
- ANSELMO Mit bérel ki?
- DORALICE Itt az első részlet! *(kivágja az apjától kapott száz aranyat)*
- ISABELLA Százért? Egy grófot!? Havi ötszázért sem, édesem!
 Táncol, énekel, vív, társalog! Nem képzeli! *(kimegy)*
- GIACINTO *(utána szalad)* Anyám, álljon meg! Az ég szerelmére!
- DORALICE *(ordít a falon át)* Kétszázötven! Egy vassal sem több! Ez az utolsó ajánlatom! Ha nem tetszik, tartsák meg a fiukat! Anyja szoknyája mellett! *(kiszalad)*
- GIACINTO *(visszajön)* Nagyon kérem, apám, csináljon valamit!
- ISABELLA Ez nem szerelem! Ez hisztéria! Én is voltam fiatal!
- DORALICE *(kintről)* Hújj, de rég volt az!
- GIACINTO Ha nem hagyják abba, én monostorba vonulok, és többet soha nem állok szóba senkivel!
- BRIGHELLA *(Pantalonénak)* Nagyságos úr, engedje meg, hogy rendet csináljak.
- PANTALONE Késő. Itt már mindenki megbolondult!
- BRIGHELLA Bízva rám! *(hatalmasat ordít)* CSEND!

Brighella átveszi a hatalmat.

- BRIGHELLA Gróf úr, hívja ide a felségét! *(Giacintónak)* Segítsen neki!
- ANSELMO Kétlem, hogy visszajön!

BRIGHELLA Fogják meg, és hozzák ide! Ez nem tréfa! (*üti a falat*)
Grófné, jöjjön ide!

Doralice elindul kifelé.

BRIGHELLA Állj! Nem megy sehova! Üljön le!

DORALICE Eleget ültem. (*csend*) Most mire várunk?

BRIGHELLA Megvárjuk, amíg a méltóságos grófné megérkezik!

DORALICE Addig én megebédelek. (*újra elindul*)

BRIGHELLA Itt marad! Üljön vissza a helyére!

Doralice duzzogva visszaiül. Érkezik Isabella grófné, férje és fia kíséri. Szó nélkül bejön, nem néz senkire. Megáll az asztal végénél. Doralice a másik végén szintén feláll. A grófné leül. Doralice is. Grófné feláll. Doralice legyint. Ülve marad.

BRIGHELLA Kezdhethük. Csak az beszélhet, akinek én szót adok.
Megértették?!

DORALICE Ha én beszélni akarok, beszélni fogok!

ISABELLA Tudtam, hogy nem bírja ki!

BRIGHELLA (*ordít*) Csend! (*a két nő riadtan elhallgat*) Üljenek le!

Doralice leül, a grófné állva marad.

BRIGHELLA Pantalone úré a szó.

PANTALONE Az elmúlt két nap során többször láthattuk, hogy ebbe a házba beköltözött a viszály és az ellenségeskedés szelleme. Én ezt már koromnál fogva is nehezen viselem. Szó nem lehet arról, hogy a lányom hazaköltözzék. Megértetted, Doralice? Ha nem tetszik

itt, mehetsz, ahova akarsz, én leveszem róla a kezem.
(Giacintóhoz) Maga, kedves vejem, feleségül vette a lányomat. Gondoskodjon róla! Maguknak együtt kell élniük egymással, a szüleikkel. A grófnénak el kell fogadnia a lányomat, olyannak, amilyen. *(Egy vonalat húz végig a földön, falon, az asztal közepén át)*
 Mostantól kettéosztjuk a lakást, ez a rész a gróf úré és övéié, a másik a fiataloké. Ezen a vonalon, ezen a képzeletbeli falon nem léphet át senki.

DORALICE És a fürdő? Az közös lesz?

PANTALONE Építék nektek egyet!

ANSELMO Nekünk meg egy konyhát. Mert az meg az ő oldalukon van.

PANTALONE Új bejáratot nyitunk a fiataloknak.

GIACINTO A folyosó vége épp az utcára néz.

PANTALONE Én pedig havi kétszáz zecchino járadékot adok maguknak, százat az egyik, százat a másik családnak. De figyelmeztetem, ha valaki megsérti a házirendet, átmegy vagy akár átszól a falon, én elzárom a pénzcapot. Boldoguljanak, ahogy tudnak. Megértették?

16. jelenet

Colombina, előbbiek

Grófné feláll. Csenget. Sötét, méltóságteljes jelenség.

ISABELLA Anselmo, kérem, adja ki a hozományomat.

ANSELMO Mit?

ISABELLA Amikor a szüleim feleségül adtak kegyedhez, hozományt is adtak velem. Kérem, adja ide azt a pénzt.

ANSELMO Háromszázötven zecchino volt.
 ISABELLA Négyszáz. Nyugtát is adott róla. Kérem a pénzt.
 ANSELMO Miért?
 ISABELLA Elmegyek.

Colombina jön egy utazóládával. Másik kezében az új abroncsos ruha.

ISABELLA Mindent becsomagoltál?
 COLOMBINA Igen. Az új ruhával mi legyen?
 ISABELLA Add oda a kisasszonynak, viselje. Nagyjából egy a méretünk. *(Anselmóhoz)* Nos, megkaphatom a pénzt?
 ANSELMO Isabella, kérem! Most hova menne?
 ISABELLA Ilyen öregen? Ezt akarja mondani?
 GIACINTO Ne fordítsa ki anyám! Apám jót akar!
 PANTALONE Mire elég ma négyszáz zecchino? Elkölti és aztán? Gondolja meg!
 ISABELLA A hozományomat kérem!
 ANSELMO De kedvesem, ez butaság! Nagyon kérem, gondolja meg!
 PANTALONE Ha megbántottuk valamivel...
 GIACINTO Ne menjen el, anyám! Kérem! Nem engedjük el! Nézzen rám!
 BRIGHELLA Hát itt hagyna minket?

Mindenki körül veszi, egymás szavába vágva nyugtatják, udvarolnak neki.

DORALICE *(a nézőkhöz)* És megint ő a mártír! Az áldozat! Az esküvőmet elspórolta, a mézeshetemet megmérgezte, a hozományomat elköltötte, a fiát ellenem uszította, és ő a mártír! *(nagy szusszanás! Lenyeli a dühét)* De én akkor

sem idegeskedem! *(az anyját ölelő férjéhez)* Giacinto!
 Hogy van az a dal, amivel ébresztettél?! *(Dúdolni kezdi,
 énekl, táncolja. A férfiak nézi Isabella mellől. Doralice
 egyre jobban belendül. Már Brighella is azt füttyöli,
 Colombina rámozdul, hiszen palermói lány, táncolni
 kezd. Giacinto kiszalad a harmonikáért, Brighella
 dobol az asztalon. Anselmo kezébe csörgődob kerül.
 Egy régiséggyűjtőnél minden akad)*

ANSELMO *(felkiált)* Ez volt apám kedvenc dala! Mennyit
 énekelte... mikor a régiségeivel foglalkozott. Híres
 gyűjtő volt...

PANTALONE Erre ment el a vagyon, ugye?

ANSELMO *(bólint, nevet)* De én tanultam belőle, bármiféle
 ócskaságot nem veszek... *(táncol)*

Isabella nézi őket. Mozdulatlanul.

Anselmo odalép a feleségéhez:

ANSELMO Szabad, asszonyom?

Hosszú csend. Isabella feláll. Nem néz az urára. Derekat adja.

Siklanak.

Tánc. Vége.

Előjáték

(improvizációs ötletek, szöveg ajánlatok – húzható, cserélhető, átírható)

6.50

Gyülekeznek a nézők.

Fent, a lépcső mellett Giacinto ül a harmonikájával. Egy dalt próbál, szöveget ír. (Vitti na crozza) Többször nekifut, variálja, énekel, szavakat változtat a szövegben. Gyakorolja a dalt, közben szóba áll a nézőkkel, mesél, ábrándozik és tanítja nekik a dalt.

A büfé előtti tér Colombina, később Isabella, majd Anselmo terepe. Itt zajlik a gyertyák szétosztása, a falikarok megtörlése, a velencei tükör kicsomagolása, a római szobor összerakása, Kolumbusz terítójének kirázása stb.

A színpadon félhomály, Doralice nemrég ébredt, kócosan téblábol, próbálja rendbe szedni magát. Elcsodálkozik a beérkező nézőkön, beszélget velük (kik ők, mit csinálnak itt) – megkéri, hogy segítsenek megkötni a fűzőjét. Meghallja, hogy kint Giacinto egy dalt próbálgat, átveszi a dallamot, ő is énekel – boldog. Fésülködik, bejön, kimegy.

A terem végében az esküvői asztal maradéka, hat teríték, poharak, borosüvegek, gyümölcsök, egy torta emléke, a menyasszonyi csokor. Ezeket is az előjáték során fogják letakarítani. Néha három helyen zajlik egyszerre a történet.

A régiségeket kintről hozzák be Brighella vezetésével, aki vagy leteszi a lépcső tetején, Colombinára bízva, vagy átadja a nézőknek. Folyamatos a jövés-menés. Az érkező tárgyak: két ötágú falikar, egy kosár gyertya, egy régi római gálya, egy féllábú páncél, egy régi festmény, egy körmeneti szobor, egy hatalmas kódexszerű könyv, egy nagy nehéz asztalterítő, egy abroncsos szoknya felsőrésszel (váz), egy nagyalakú velencei tükör, egy félméteres paróka, egy álló címer vagy pajzs, egy reneszánsz szék (Hamlet-szék), rézüst régi pénzekkel – és egy kosárban millió olyan kisebb tárgy, amiben egy élénk képzeletű gyűjtő antik regényt lát (fegyver, koponya, távcső, régi maszk, állatszobor, stb.)

Colombina kijön a teremből. Megszólítja a korábban érkezőket.

COLOMBINA Jó napot! Az esküvőre jöttek? Gratulálok. Tegnap volt. (vár egy kicsit, hallgatja Giacintót) A háziak sincsenek itthon. Elmentek vásárolni. Csak a fiatalok vannak itthon. (felkiált Giacintónak) Mikor jönnek haza a gróf úrék, mit mondtak?

GIACINTO Nem tudom. Hallgasd meg ezt, Colombina! Hogy tetszik?

COLOMBINA Mindjárt meghallgatom, csak el kell igazítanom a népeket. Egyre jönnek, láthatja. Vigyázzanak egy kicsit, csináljanak helyet. Mindjárt jönnek a holmikkal. Mi kacat lesz itt, istenem! Aki akar, be is mehet – bár nem egy

nagy látvány. Sötét is van. (Kitárja az ajtót a nézőknek. Giacintónak) Úgy hallom, mintha megérkeztek volna.

- GIACINTO Itt vannak! Jönnék!
- BRIGHELLA Jó napot! Itt vannak a gyertyák. Fogja meg, vigye le a fiatalasszonynak! (Egy kisebb kosár gyertya ad a nézőnek)
- COLOMBINA Adok én neked! (egy nézőnek) A szeme sem áll jól! Csináljunk helyet, mindjárt hozzák a falikarokat
- BRIGHELLA Itt vannak a falikarok! Vegye el gyorsan, mert áll az egész utca...

Colombina elveszi az egyik falikart. Egy nézőhöz

- COLOMBINA Fogja meg, kérem, vigyük le oda – ne legyen útba. Maguk ketten meg a kosarat. Hozzák utánunk. (kicsomagolja) Ezek a régi gyertyatartók. Sikerült visszavásárolni. (Giacintónak) Fiatalúr, jöjjön segítsen, tegyük a helyükre őket! Megjöttek a szülei. (De Giacinto csak játszik. Közben leviszik a gyertyákat is. Colombina megtörli a szoknyájával az egyik falikart) Milyen szép. Mennyire vigyáztam rá. Fogja meg óvatosan, két kézzel, nehogy elejtse. Vigye be és akassza a helyére, megtalálja – jól látszik a nyoma. Magának meg úgy látom, jól áll kezében a gyertya. Mutassa csak! No, ha felakasztották a falikart, ezeket szépen illessze bele, majd jövök és meggyújtom. Gyönyörűség! (törli a másikat) Minden pénzt elvittek. Lesz itt világra szóló vásár! Régi nemesi család, nem a rómaiak idejéből, de majdnem. (két nézőhöz) Vigyék be ezt a másik falikart is, óvatosan. Halkan, nehogy felébresszék a fiatalasszonyt. Későn feküdtek. Na hallja, tegnap volt az esküvő. Tud gyertyát dugni? Megtanította az édesanyja? No, most megmutathatja. Szépen, függőlegesen! Maga menjen előtte, világítson! Eléggé sötét van bent. (odaadja a saját gyertyatartóját.) A ruhájára vigyázzon, mit fog mondani otthon, hol gyertyázta le. (*Most a másik kart*) Így, megtöröljük szépen. Szóval régi család. De hogy, hogy nem mikor én idekerültem már olyan szegények voltak, hogy na. És ez így tartott 20 -25 éven át. Néha egyik hétről a másikra éltünk, hol ezt adtuk el, hol azt. Például a falikarokat. Maga szerint hány napig lehet élni egy ilyen falikar árából? (Közben a bentiek, a gyertyás különítmény találkozik Doralicevel – ld. alant) Szóval így ment ez. Segítsenek szétválogatni a gyertyákat - a vékonyak a csillárba valók, azt ide – a vastagabbak a falikarba, azt ide, a rövidek meg a gyertyatartóba azt ide. Meg vannak számolva, úgyszólván ne tűnjön el egy sem. Tehát szegények voltunk. És egyszer csak, egyik napról a másikra beüt a bőség. Húszezer zecchino, aranyban – egy vagyon. Képelje el, az ínség évtizedei után arra ébred, hogy töméntelen pénze van. Hogyan? Azt

kérdik? Jöjjenek közelebb. (súgja) A fiatalúr megnősült, elvett egy dúsgazdag kereskedő lányt. Húszezer zecchinóval. Aki szép is, helyes is, gazdag is. Mint a mesében. Éppen csak szárnyai nincsenek. Majd meglátják. És az örömszülők most elmentek, hogy bevásároljanak a menyasszony pénzén. Szerintem mind el fogják költeni a pénzt. Nincs gyakorlatuk a dúskálásban, azt is tanulni kell. Van, aki meg is örül, ha a vagyon rászakad. A gróf úr, ahogy én ismerem- ide a görbe palermói bököt – egy csomó régi kacatot fog vásárolni, címereket, zászlókat, szobrokat...

- BRIGHELLA Helyet, helyet! Fogják meg kérem. Mindjárt hozzuk a gályát is.”
- (Egy körmeneti szobrot hoz, viharvert, kopott gótikus alkotás, időmarta rúddal. Hozzá tartozik egy templomi csengettyű. Letámasztja.)*
- COLOMBINA A gályát? Te jó ég! Sok van még?
- BRIGHELLA Még két szekérnyi. Nem is fog beférni mind.
- COLOMBINA Az egész óvárost kifosztottátok, mi? Mindent elhoztatok!
- BRIGHELLA *(visszatér a csengettyűvel. Egy nézőhöz)* Vigyázzon, kérem, mert rám a női szépség nagyon veszélyesen hat. Én képes vagyok udvarolni is magának, ha ilyen szép néz rám. Fogja meg ezt a csengőt, meg ne rázza, csak ha mondják! *(mosolyog, elmegy)*
- COLOMBINA *(megkér két nézőt, állítsák fel és hozzák utána a szobrot)* Fogja meg, ne féljen, nem fog beleroppanni a dereka. Maga meg finoman himbálja a csengőt. De ne rázza össze vissza. Szépen egy lépés, egy csengetés! Jaj, de szép! A gyerekkoromat juttatja eszembe. Nincs szebb, mint egy körmenet! Lássuk csak, emlékszem még? *(Énekelni kezd. Giacinto is beszáll, viszik le a lépcsőn a szobrot)* Tegyék egyből a helyére. *(beviszik a terembe)*
- GIACINTO *(A féllábú páncéllal érkező Brighellához)* Mindent megvettetek?
- BRIGHELLA Most jön a java! Ölelje meg kérem, és tartsa jó szorosán.
- GIACINTO Én még nem végeztem a dallal.
- BRIGHELLA Akkor kegyedet kérem. Fogja meg egyik kezét, másik kezét, mint a menüettben és táncoljanak be vele. Tegyék le bárhova, a fotelbe például. *(Egy lánynak)* Ne nézzen ilyen kihívóan rám, mert gyúlékony vagyok. Nagyon szeretem a nőket, apám is ebbe halt bele. Elmondjam, hogyan? Akkor jöjjön velem, hozzuk le a gályát. Jöhet a párja is. „Ne legyen aggálya, könnyű a gálya, és mit szól a babája, ha vonakodni látja” Isten ments, hogy végig rímekben beszéljek, ott van a költő fent *(utánozza)* Nézzék meg nyugodtan, ingyen van. *(kikiált)* Jövünk már, gróf úr!

- COLOMBINA Sok van még?
- BRIGHELLA Rengeteg. Egy szekérre nem is fért fel. Az úr minden ócskásnak bedőlt, csak úgy röpködtek a századok.
- COLOMBINA Így van ez, ha a szülők ínségben élnek, megjön a pénz, megjön az étvágy. Kíváncsi vagyok a grófné miket vásárolt. *(Colombina megpróbálja bevonni Giacintót, de az annyira belemerül a dalba, hogy nem hallja.)* Jöjjenek utánam. Maguk is, hozzák a páncélt. Helyet a gályának! A gyertyákat ne keverjék össze – csillár, falikar, kézi tartó. *(10 – 15 nézővel bevonul a terembe, ahol már 6-7-en vannak, a gyertyások. Ők fogják lepakolni az esküvői asztalt. Közben kint Giacinto a lépcső tetején a beszél, néha énekel)*
- GIACINTO Nem gondoltam volna, hogy a szerelem ilyen. Mindenfélét olvastam, hallottam róla, verseket, regényeket, operában is láttam már. Egy kicsit mindig mulattam magamban. Hogy gyorsul a szívverés, kipirul az ember, nem kap levegőt. Miért gyorsulna – gondoltam. Miért pirulna ki? Olyanról is hallottam, hogy valaki sírva fakadt – minden ok nélkül. Csak azért mert szerelmes, el kezdett sírni. No, hát én annyit nevettem ezen, aztán tessék – ha Doralicére gondolok *(megremeg a hangja)* nem tehetek róla, *(sírni kezd)* ilyen szépet én még soha az életben nem láttam. És amikor mosolyog – hát én nem is tudom, szóval álomszép. A válla, meg a haja, meg a nyakán a kis pihék, és a keze érintése. És ha belegondolok, mennyire tartottam tőle... tegnap volt először hogy... szóval addig csak úgy beszélgettünk... sétáltunk... szóval tegnap volt az első hogy együtt izé... aludtunk... anyámnak én mindent el szoktam mondani... így neveltek... mindig is bizalmas volt a viszonyunk... látta, hogy izgulok..., de nem mondott semmit. Nagy fiú vagy, majd rájössz! *(elhallgat, de nem bírja ki)* Hát azt a csodát... én legszívesebben ki se jönnék a hálószobából... most is csak a meglepetés miatt, hogy ezzel a dallal ébresszem... hallgassa meg... de utána visszafekszünk, és két hétig ki sem jövünk... *(futam)* Én nem tudtam, hogy ilyen elképesztően gyönyörű érzés ez a szerelem... maga tudta? Maga is! Boldog emberek... akkor énekeljünk együtt! Megtanuljuk és adunk egy neki szerenádot. Itt egy tamburin, finoman csörgetheti a ritmust... *(és énekelnek)*
- COLOMBINA *(bent a nézőtéren, az esküvői asztal lepakolása közben - szűken, csak pár embernek)* Én nem hittem volna, hogy ez az esküvő létrejön. A fiatalúr annyira szelíd, jámbor, mint egy angyal. És férfiban az nem mindig előny. Nem mondom, hogy egy vadállat legyen, de azért egy férfiban legyen kis veszély. Ő meg olyan jámbor, mint a neve. Giacinto. Hát, hogy hívhatnak így egy férfit. A fiatalasszony meg egy eléggé harcias, karakán teremtés. Mit fognak ezek ketten csinálni, gondoltam. *(lehalkítja a hangját)* A hálófülkém épp ott van a szomszédban, egy fal választja el. Hát nem sokat aludtam, az szent. Soha ne ítéljenek a látszat után. Remélem hoztak

magukkal ennivalót, mert én semmit nem főztem. Álmos is vagyok. Mert hát szép, szép a szerelem – ha éli az ember, de ha csak hallgatja, az olyan rossz vágyakat ébreszt. Csak győzze sóhajtással. Ez a Brighella egy ideje sokat őgyeleg itt. Mindig bejön hozzám a konyhába, néha a fürdőbe is, amikor mosok. Csak nem akar ez valamit, gondoltam – a szeme sem áll jól. De jó tartású, élénk mozgású gyerek, énekelni is tud – kérjék csak meg. Szép hangja van. A grófné körül is kering néha, annak meg jólesik, amilyen... hiú. *(nevet)* No nézd már, miket fecsegek itt.

- BRIGHELLA *(bejön)* Gyorsabban egy kicsit Colombina, áll az egész utca! Keresztbe fordult a kocsi, nem bírjuk leszedni a dolgokat! Vedd el ezt a kosarat. Óvatosan. Leteszem ide! Vigyétek be, majd elrendezzük!
- COLOMBINA Ne kiabálj velem... Most mi bajod!
- BRIGHELLA Az, hogy mindent összevásárolt! Az egész pénzt elköltötte.
- COLOMBINA *(ijedten)* Húszezer zecchinót?
- BRIGHELLA Majdnem! Alig maradt pár szottyadt erszény! Mire észbe kapnék, elszállt az egész vagyon... én meg csak kísérgettem nagy bambán.
- COLOMBINA Mit tehetnél volna?
- BRIGHELLA Mit? Nézni, ahogy kifosztják – és nekem semmi, de semmi nem jut.
- COLOMBINA Nagy gazember vagy te, Brighella! Az úr barátja, aztán ilyesmiken törd a fejed. *(a nézőkhöz)* No csomagolják ki, hozok egy rongyot, megtöröljük kicsit)

(Brighella érkezik egy régi lovagi festménnyel. Letámasztja.)

- BRIGHELLA Mi kacat, istenem! A szívem sajog érte... szinte alku nélkül. Ami kicsit kopott vagy rozsdás, az már antik. Ez a páncél is – talán egy féllábú lovagé volt! Intettem az úrnak, ne vegyük meg... sokkal olcsóbbat, jobbat tudok. De vérszemet kapott, ezt is azt is, hordtuk fel az egész boltot a kocsira. Már könyörögtem a végén, gróf úr, szerzek én rendes, becsületes antikváriust – nincs ilyen, de mégiscsak jobb, ha az én emberem, mint ez a sok szélhámos, gazember! De nem lehetett beszélni vele. Arra gondoltam, találj ki valamit Brighella – húzz te is egy kis hasznot, hiszen a barátjuk vagy. És hopp, jött egy ötletem. Még maradt egy kis pénz, párszáz zecchino... abból én is szeretnék egy kis szeletet. *(nézőkhöz)* Bűn ez, mondja meg! Ha látja, hogy a barátját csúnyán rászedik, és hiába beszél a lelkére... akkor nem érez késztetést, hogy maga is beálljon a sorba... Na őszintén! Apám mindig azt mondta: a becsület az függőleges! Attól függ – mikor, kinek, mennyiért. No, de lássuk – szereztem egy kis antik tartót, meg néhány régi érmeket, köveket – lássuk.
- ISABELLA Segítsen, kérem! Szakad le a karom!

Érkezik Isabella egy abroncsszoknya és a hozzávaló fűzők, meg egy hatalmas fekete paróka kíséretében. Brighella átveszi, hozza gálánsan utána.

BRIGHELLA Muszáj visszamennem, asszonyom. Nehogy eltűnjön valami. Ez a bérkocsis nem igazán bizalomgerjesztő alak! *(Egy nézőre bízva az abroncsszoknyát, Isabella egy másikra a parókat.)*

ISABELLA Óvatosan, nagyon könnyen elbillen. Képzelve, milyen nehéz ezt a fejen tartani. Brighella! A tükröt meghozták már?

BRIGHELLA Máris megnézem, kérem!

ISABELLA Rég nem volt rajtam ilyen magas sarkazatú cipő, egészen elszokott tőle a lábam. Engedje meg, hegy egy pillanatra magába kapaszkodjak!

(KÖZBEN – bent a színpadon Colombina vezetésével a körmenetes nézők leszedik az asztalt, talán a maradék borból is isznak kicsit, meg néhány szem szőlő is akad. Doralice is megkívánja, ő is kér. Közben Colombina mesél:

COLOMBINA *(asztal lepakolás közben)* Lánykoromban szegődtem ide húsz évvel ezelőtt, akkor még volt valami a Terrazzaniak régi fényéből, még agaraink is voltak. Ezüsttel terítettünk, kristályból ittunk. Mi a személyzet is, aztán szép lassan elolvadt minden, a személyzet is fogyott, fogyatkozott – előbb a kocsis, aztán az inas, a szakács, a cselédség. Csak én maradtam egyedül. Pénz már nem volt, egy ideig fizetést se kaptam, viszont cserébe befogadtak a családba, ma már olyan vagyok mint egy távoli nagynéni vagy efféle rokon. De kíváncsi vagyok, most hogy beköszöntött a jólét, ez én helyzetemen ez fog-e lendíteni, gondolnak-e rám, hogy nézd már, itt van ez a Colombina, hűséges, szorgalmas lány volt húsz éven át, megérdemelne egy jó ruhát, egy csinosabb mellényt, főkötőt, egy kis béremelést, új matracot az ágyára, szóval hogy most gondolnak-e rám, aki annyit dolgoztam, sürgölődtem zokszó nélkül szinte ingyen. Remélem, eszükbe jutok, mert nagyon rosszul esne, ha nem. Én palermói lány vagyok, nyíltszívű, egyenes, de ha megbántanak. Azt jobb nem kipróbálni!

EZALATT AZ ELŐTÉRBEN

BRIGHELLA Itt van a tükör, kedves grófné! Bevigyem!

ISABELLA Ne, inkább hozzák be a többi holmit. Az egész utca minket néz! Támassza le oda, majd én intézem! *(leteszik)* Szépen megkérek négy derék, markos

fiatalurat, segítsen nekem. Óvatosan, emeljék meg! Nehogy elejtsék! (*jönnek lefele*) Ez a leggyönyörűbb velencei tükör, ami Palermoban fellelhető. Régi, kézi csiszolású. Óh istenem, húsz éve nem láttam magam úgy igaziból, egész alakban. Mindenik torzít, fent szűk, lent meg... Borzasztó csapás egy nőnek. Mire alapozza az önérzetét, nemde? Csomagolják ki, kérem! Állítsák ide. (*egy nézőnek*) Megkérem, szóljon Colombinának, hogy küldjön egy gyertyatartót, alig látok valamit. Megtalálja a hangja alapján, bárhol van. - A legszebb tükör Palermoban. Ezt is csak azért vehettem meg, mert régi. Másképp nem adott volna pénzt rá. Csak cézárokat vettünk, meg ötszáz éves hóbortokat. Még egy gályát is. Hogy mire kell neki egy gálya? Kalózkodni akar? (*Nézi a vitorláshajót, egy régi föníciai gálya makettjét*) – Na, mindegy én ezzel nem dühítem magam. Nagyon kérem, vigyék be és tüntessék el, ne is lássam! A velencei tükör nem csal, nem hazudik. Abban mindenki olyannak látja magát, milyen. Pontosan. Maga szeretné látni? (*nevet*) Én nem mindig – főleg reggel. Nehéz ugye! Tartsák jól, mindjárt jön a gyertya. Addig nem is akarok belenézni. Jó lány ez a Colombina, csak szeret beszélni – mindig leáll mindenkivel. Addig megnézheti magát, tessék. Gyönyörű ez a tükör. Ha tudná, hogy milyen szomorú története van. (*mély sóhaj*) Na de fel a fejfel Isabella, mondta megboldogult apám, Ignazio di Ventimiglia, a Szenátus elnöke, a palermói operabarátok társaságának megalapítója, jeles hazafi - Eleonora Duse titkos románca, fiatal korában. Nincs felkavaróbb, mint a múlt. Főleg a jelenhez képest. No de nézzünk szembe önmagunkkal. (*kissé hátrább lép.*) Emeljék feljebb a gyertyatartókat, kérem. (*Odalép a tükör elé, megfordul – elmeleg pár lépést, visszajön. Megáll, nézi magát.*) Furcsa. A legjobb tükör is torzít. Nemde? Nézze meg, maga is így látja? Ugye, itt lefele valahogy teltebb – maga is így szemtől szembe vékonyabbnak látszik, mint innen. Nézzék meg! Pedig velencei! Hol vannak az én lovagjaim? No, lassan fogják meg, és óvatosan vigyék be. Kérem szépen, világítson nekik. A lépcsőkön nagyon vigyázzanak. Szőnyeg is van. (*Egy másik nézőnek*) Milyen szép kis ruha, egészen újszerű a szabása. Érdekes. Megnézhetem? (*Körbejárja*) Ha sikerül egy kis pénzt kicsikarnom az uramtól, én is csináltatok egy új ruhát. Már meg is álmodtam. A parókat kiharcoltam hozzá – próbálja ki, nem könnyű, de nagyon méltóságteljessé teszi az embert. Én választottam. Szénfekete. Abba van egy kis frivolság, nemde. Azt mondtam Anselmónak, paróka nélkül nem megyek haza—úgy tett, mintha nem hallaná, én meg felírtam. A többihez. A ruha meg ultramarinkék lesz, brokátselyem, széles röverrel, diszkrétén csipkézett dekoltázssal. Ez az abroncs is ahhoz lesz. Maga miért nem használ abroncsot? Itt deréktájon nagyon jót tenne, kiemelné az alakját, nőiesebb és fejedelmibb lenne a tartása. Majd megnézem, lehet hogy van nekem egy, amit már nem használok, kissé bevág itt elől – azt magának adom. (kintről Anselmo hangja) No, megérkezett az

Uram! Nem bírom hallgatni a lelkendezését. *(nézőhöz)* Kérem, hozza az abroncsot. Maga meg a parókát, óvatosan! Tartsa egyenesen, nagyon könnyen feldől. Megkérhetem, világítson nekünk! *(elindulnak)*

ANSELMO *(Jön)* Colombina, Giacinto – megjöttünk! Hozzuk a kincseket. Nézd, mit vettem, ráadásul szinte bagóért! A címerünk! Tizenharmadik század. A lovagkor dereka! *(egy nézőnek)* Kérem, szóljon a szobalánynak, hogy megjöttünk! Colombina! *(Brighella letámasztja a címer pajzsot)* Óvatosan. Fogják meg, kérem! *(kocsmárosnőnek)* Felicia, egy pohár bort a kontómra ezeknek a kedves fiatalembereknek.

BRIGHELLA *(hozza a Hamlet széket):* És én nem kapok!

ANSELMO Neked bemondásra adnak. Nem is tudom, hogy köszönjem meg a segítséget! Óvatosan, el ne ejtsék! Brighella! Jöhetnek a császárok. Fiam, megkérhetlek, hogy segíts neki!

GIACINTO Ezt hallgassa meg apám! Most tanultam! *(Rázendít)*

COLOMBINA *(Érkezik a rongyokkal)* Itt vagyok, méltóságos úr, máris jövök. Elintéztük a gyertyákat, a falikarokat. Olyan fényár van bent, mint az égben.

BRIGHELLA Segítsen már valaki! Alig bírom megmozdítani!

COLOMBINA Segítek én! *(egy nézőhöz)* Jöjjön velem, egy császár mégiscsak jobban illik egy férfi kezébe.

GIACINTO És refrén! Ezt együtt! Hangosabban. *(Indul lefele a lépcsőn)* Bent a szalonban megyünk egy kört, majd hirtelen csend. És amikor kijön a szobából, akkor rázendítünk! „Magamhoz vettelek...” Meglátják, micsoda álomszép nő... az a fej, azok a szemek, az a nyak... istenem! No, gyerünk!

BRIGHELLA Óvatosan! *(egy lepedőbe csomagolva vonszolja Pescennius fejét három darabban)* Nagyon törekeny.

ANSELMO Tegyétek le oda az asztalra. Segíts te is fiam! Fogja meg, ha kérhetem. Colombina! Hozz rongyokat. *(Leteszik az asztalra a fejet, Anselmo kibontja. Egy hatalmas kasírozott kőfej)* A római cézárokat mind megvettem. Kit márványból, kit bronzból! Azokat holnap hozzák, nem értek fel a kocsira.

COLOMBINA *(odaadja az egyik rongyot egy nézőnek)* Segítsen, töröljük meg, maga nincs annyira kiöltözve! Úgy, fogja meg, törölje óvatosan. Maga meg a másikat. Soha nem végzünk!

ANSELMO *(egy fára festett régi képet hoz)* Ez az ükapám! Negyedik Terrazzani Arnolf, a szamoszi győztes. Valójában vesztett, de tudják, hogy ment ez abban az időben, ha nem halt meg, akkor győzött. Legalábbis ezt hirdette magáról, és ha kétségbe vonták, akkor szúrt. Nagy ember volt, Arnolf

bácsi. Olyan boldog vagyok, hogy megszereztem. Én nem ismertem a képet, de a kereskedő azt mondta, hogy ez egy oklevelekkel alátámasztott legenda. Ki vinné le Arnolf bácsikámat a szalonba! Fiatalember! Ilyen nemes terhet még nem cipelt! Óvatosan, karcolás mentesen. Ha már hatszáz évet kibírt, nehogy itt sérüljön a végén. *(hirtelen int)* Csend! Hallják! A San Giovanni degli Eremiti harangja, dél lesz két perc múlva! Egy újkori jezsuita templom, de a harangjátéka remek. A legtisztább terc, ami létezik! És most, mindjárt a kikötő felől: a San Cataldo harangja, úgy becézik a kis Roger, mert a normann királyok emlékét őrzik! És most egyszerre szólal meg a San Matteo, és a Martorana, a legrégebb szicíliai harang, a San Girolamo, úgy is hívják, az öreg Hildebrand, német-római harangöntők műve. Most bekapcsolódik a kis vecsernyeharang a Palatino kápolnából, (nekik csak ez van, ezt húzzák) és hamarosan, mindjárt, még egy pillanat (mély döndüléssel) megszólal a Katedrális nagyharangja, szakállas basszus öregember a fiatalemberek és hölgyek társaságában, hallják, hogy szól? Bam, bam, bam! Ez eredetileg muzulmán mecset volt, de átépítették, felharangozták, és most mint az úr hangja a felhők közül. Az egész palermói múlt itt bong a levegőben. *(megáll, körülnéz)* Hogy miért mondom ezt? Magát hogy hívják? *(fordul egy nézőhöz)* Pintér László *(mondjuk)* Nos, ebből maga a László – és a Pintér – de érdekes név, nem is hallottam még ilyent – én Anselmo Terrazzani vagyok, negyedik ezen a néven, a grófságot Szép Fülöptől kaptuk a ventimigliai csatában tanúsított páratlan vitézségünkért. De nem ez a lényeg! Hanem a múlt. A László az maga, az a jelen, de a Pintér – vagy hogy is mondta – az a múlt, az apja, nagyapja, dédapja, és így tovább. Az a maga öröksége: Ha az ember ezt nem ismeri és nem becsüli, az olyan mint a harang nyelv nélkül. Kong, de nem bong. És a múlt, kedves hölgyeim és uraim, az az emlékekben és a tárgyakban él. Ezért ha megtörölték, kérem emeljék fel és diadalmenetben vigyük a szalonba. Itt jön a múlt! Colombina kedves, világítson az uraknak, kérem! És amit ma vettünk, az a palermói múltunk kérem szépen – tárgyakban, feliratokban, festményekben, szobrokban. Aki ezt nem értékeli és nem óvja, az olyan mint a fagyöngy. Levelek gyökér nélkül.

BRIGHELLA *(hoz egy hatalmas könyvet)* Már csak egy-két holmi van!

ANSELMO Ezt nézzék meg! Ez egy kincs. Nyugodtan tegyék le és lapozzanak bele. Ez egy Gutenberg előtti ősciklopédia, öt ilyen példány van a világon, azt mondták. Ez az etruszk-preromán korszak legteljesebb numizmatiko-botaniko-historiko-heraldiko gyűjteménye. Lapozzanak bele, az ősfarkastól a katakombákig minden lelet és emlék említést nyer, a fontosabbak képpel.

ISABELLA Nagyon kérem, Anselmo, hagyja a történelemórát. Az egész ház fut, nem lehet már sehova leülni a sok kacattól, és maga előadást tart.

- BRIGHELLA Ez az utolsó tétel, gróf úr
- ANSELMO A terítő! Kolumbusz Kristóf asztalterítője. Isabella, ezt nézze meg! E fölött tanulmányozta az Antillák térképét, az Indiába vezető tengeri úton. Kegyed még ilyen csodát nem látott!
- ISABELLA Jó, csak jöjjenek már be! Az egész város rajtunk mulat. Mintha elment volna a szép eszünk. *(bemegy)*
- COLOMBINA Ha kérhetem, gróf úr, rázzuk ki előtte – főleg egy ilyen többszáz éves rongy nagyon megszívja magát porral, nyelhetjük utána hónapokon át
- ANSELMO Intézzé, ahogy gondolja, ennek maga a szakértője.
- COLOMBINA A rongyrázásnak. Azért ehhez itt páran jobban értenek. No fogjuk meg, segítsenek. Maga ezt a felét, maga meg itt. Én számolok! Háromra megemelik, romra lerántják. Értenek a rongyrázáshoz, nem!
- BRIGHELLA *(a lépcső tetejéről)* Gróf úr! Üzent az Örmény! És ezt küldte önnek!
- ANSELMO Az Örmény? Miféle örmény?
- BRIGHELLA És küldött önnek valamit. Egy üst régi pénzt az etruszk korból. Azt mondta, hogy ebben találtak már scenniust is.
- ANSELMO Scenniust?
- BRIGELLA Valami ilyesmit mondott. Nem jegyeztem meg pontosan!
- ANSELMO Pescenniust! Mutasd! Ha ez igaz Brighella, egy csapásra híresek leszünk. Egy valódi Pescennius! *(kiönti az asztalra)*
- GIACINTO Hallgassa meg, apám! Dolaricénak szántam... nappali szerenád. *(zenélve elvonul a hálószoba felé.)*